

JAARGANG 3
September 2023
NUMMER 5

Monumentaal Historisch Muiderberg

Waakt over het kwetsbare

IN DIT NUMMER

Bouwhistorie
WLOUDHEUVEL

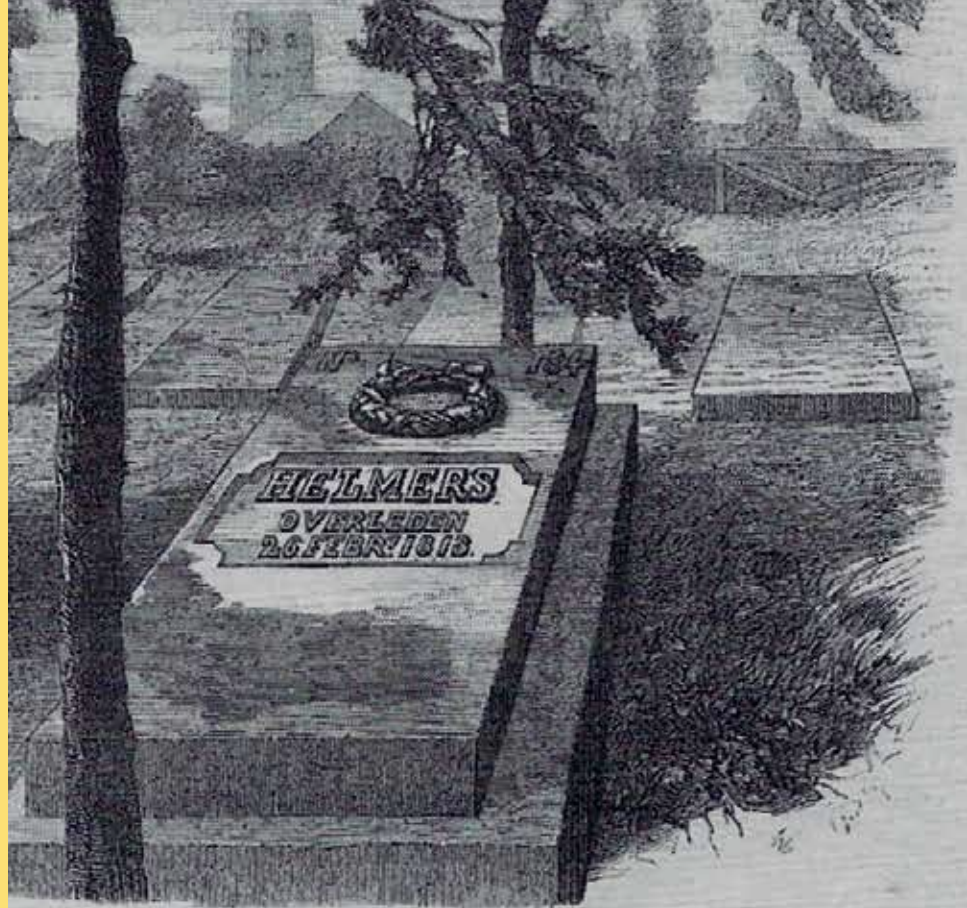
Hakkelaar
brug speerpunt
verdediging A1

DODENAKKERS
de begraafplaatsen van
Muiderberg

Molukkers in
woonoord
Coehoorn

TE KERKHOF TE MUIDERBERG. (Naar een Teekening van Cn. Rocussus.)

VRIEND JOH^s. HILMAN.

ERS' GRAFZERK, OP HET KERKHOF TE MUIDERBERG.

DOOR

W. J. HOFDIJK.

Een zerk vol eenvoud, maar een waardig praalgesteente,
Dekt thands voor eeuwen Helmers graf;
En vriendlyk schuift er de esch op 't oerbiedwaard gebeente
Met ledren herfst zijn kroon als lauwerbladren af.

Da dankbre erkentnis, van alom u aangeboden,
Was u het schoonste loon, wijl 't u getuignis geeft
Hoe Neêrlands Vrijheidshard, lang sluimrend by de dooden,

Dit magazine is een uitgave van de Stichting Monumentaal & Historisch Muiderberg

Voormalig postkantoor in Muiderberg
(uit oude ansicht)

Front - gravure van het graf van de dichter
Jan Frederick Helmers (1767-1813) op de
Algemene Begraafplaats aan de Badlaan

inhoud

- 4 MUIDERBERG MONUMENTAAL**
Over het subsidiebudget monumenten van de gemeente en over plannen voor de Kerk aan Zee.
- 8 BOERDERIJ WOUDEHEUVEL**
Het verhaal van deze boerderij aan de Googweg in de geschiedenis.
- 11 NIEUWE AANWINSTEN IN DE SCHATKAMER**
De Stichting Monumentaal en Historisch Muiderberg zet zijn verzameling van historische documenten voort.
- 12 BOUWHISTORIE VAN HET PAND DORPSSTRAAT 1**
De geschiedenis van de plek waar nu de firma C.D. de Haan is gevestigd.
- 15 DE 13 VAN DE MOLEN**
Bespreking van het boek over de familie Ter Beek en molen De Onrust.
- 16 HAKKELAARSBRUG SPEERPUNT VERDEDIGING A1**
Waarom was de Hakkelaarsbrug zo belangrijk voor de verdediging van de oostelijke nadering van Amsterdam?
- 21 7 EEUWEN KERKGESCHIEDENIS**
Aankondiging boekuitgifte.
- 22 DE DODENAKKERS**
Inleiding over de Muiderbergse begraafplaatsen.
- 24 VROEGE HERINNERINGEN AAN DE BEGRAAFPLAATSEN**
Een redactielid haalt zijn jeugdherinneringen op.
- 26 DE BEHEERDER VAN DE BEGRAAFPLAATS KERK AAN ZEE**
Duurzamere en milieuvriendelijke richting ingeslagen, vertelt Jacques de Boer.
- 28 FLORA OP DE BEGRAAFPLAATS KERK AAN ZEE**
Het verhaal over toen en nu van het onderhoud en de verzorging van de flora.
- 30 IMPRESSIES OMTRENT DE ALGEMENE BEGRAAFPLAATS**
Beheerder Anton Steller vertelt zijn verhaal.
- 31 DE BEHEERDER VAN DE JOODSE BEGRAAFPLAATS**
Interview met Dirk Jan Groen.
- 32 HET WOONOORD COEHOORN**
Het 'Ambonesen kamp' aan de Eikenlaan was een bijzondere ervaring voor de dorpelingen.
- en verder**
- 3 VOORWOORD**
- 7 WIE IS WIE**
Oude groepsfoto ter herkenning.
- 11 KERK IN LEGO**
- 12 SPONSOR IN BEELD**
- 20 BERICHTEN**
Mededelingen en informatie van de Stichting Monumentaal en Historisch Muiderberg.
- 36 OPROEP DONATIE**
Steun de stichting Monumentaal en Historisch Muiderberg financieel met een donatie of word vriend.
- 36 CLUB VAN 100**
- 38 UIT HET ARCHIEF**
Pastorale landleven in Muiderberg
- 39 KRUISWOORD-PUZZEL**
- 39 COLOFON**

Afbeeldingen in deze uitgave zijn afkomstig uit het fysieke en digitale archief van de Stichting MHM, tenzij anders vermeld.

Voorwoord

Na een periode van enkele maanden valt nu het vijfde nummer van Monumentaal & Historisch Muiderberg bij u op de deurmat.

We kunnen u tot ons genoegen melden dat onze redactie is uitgebreid tot drie personen. Wij mogen verwelkomen als nieuw lid, John Zevenbergen die bij het vorige nummer achter de schermen tot wederzijds genoegen heeft proefgedraaid. Hij is chemicus, geboren in Amsterdam en woont met zijn gezin sinds 2011 in Muiderberg. John heeft een belangrijk aandeel genomen in de tekstcorrecties maar zich ook meteen al als schrijver gemanifesteerd. Het interview met Jacques de Boer de beheerder van de begraafplaats van de Kerk aan Zee is van zijn hand. En dan zijn we meteen bij het thema van dit nummer: 'De Dodenakkers van Muiderberg'. Plekken die op verschillende manieren interessant zijn voor de levenden. Van Muiderberg of van ver daarbuiten. Het is zoals Jan de Beus schrijft, dat er in Muiderberg, met onze drie begraafplaatsen, meer doden dan levenden hun plek gevonden hebben!

Wij mochten van buiten de kring van de redactie nog van twee auteurs een bijdrage ontvangen. Allereerst van onze oorlogshistoricus Huib ter Haar. Verder van Cees Petersen, lid van onze Club van 100, een verhaal over het Ambonezen Woonoord Coehoorn, dat hier in Muiderberg van 1951-1962 heeft bestaan. Tenslotte van Luuk Donders omtrent de flora rondom de Kerk aan Zee.

Interessant waren ook de drie reacties op de oude foto van het reisgezelschap in de rubriek Wie-is-Wie. Zo konden we de namen van 14 van de 18 afgebeelde personen achterhalen!

Met genoegen vermelden wij ook de mail die wij ontvingen van

Amber van Dorp:
Van verschillende mensen uit het dorp kreeg ik een reactie dat ze mij in het blad hadden zien staan. Alle reacties waren erg positief. 'Wat een leuk stukje over jou en Janet' (vorige nummer p. 22, red), 'Leuk om stukken te lezen over ons dorp en goed geschreven ook', 'Het is een mooi en informatief blad'.
Groetjes Amber

We informeren u over het boekproject '7 eeuwen kerkgeschiedenis op de Muyderberg'. Nieuw is verder de 'puzzel' voor de jeugd, gemaakt door Willemijn Leurs een van onze Echo Oproepers. Benieuwd hoeveel goede inzendingen er komen. Verder geven we u inzicht in de stand van de donateurwerving en van de gelukkig gestage groei van de Club van 100.

Als onderdeel van onze vaste rubrieken geeft onze archivaris Jan de Beus in vogelvlucht een overzicht van de mooie aanwinsten voor ons archief en bibliotheek.

We hopen ook deze keer weer erin te zijn geslaagd u een afwisselend leesmenu te serveren. Wij wensen u veel leesplezier en wij zien graag uw reacties tegemoet via bestuur@st-mhm.nl.

Jos Gunneweg
Jan de Beus
John Zevenbergen
(redactie)

Muiderberg Monumentaal

3 eeuwenoude kerktorens blijven eigendom gemeente

Op een lijst van het College van Gooise Meren met daarop af te stoten onrendabel gemeentelijk vastgoed, stonden de torens van de Grote kerk in Naarden, de toren van de Kerk aan Zee in Muiderberg en de toren van de Grote of Sint Nicolaaskerk in Muiden. Torens die op basis van een decreet van Napoleon uit 1798 eigendom waren geworden van de gemeentelijke overheid en sindsdien door en voor rekening van de gemeente in stand waren gehouden. De redenering was, hun militaire functie van uitkijkpost hebben ze al lang niet meer, ze zijn in gebruik bij de kerkelijke gemeenten (entreeportaal, het luiden van de klokken, opslag, e.d.) die daarvoor geen huur betalen en ze kosten zo meer dan ze opbrengen, dus.... (bron: Bussums Nieuws Extra 7 maart 2023).

Het portefeuilleplan Vastgoed 2023 stond gisteravond eindelijk - na vijf jaar! - op de agenda van de gemeenteraadsvergadering. In principe wil het college van burgemeester en wethouders 24 potentiële panden - in eigendom van Gooise Meren - de komende jaren afstoten.

Hiervan bevinden zich onder meer de kerktorens van de Grote Kerk (Naarden), Kerk aan Zee (Muiderberg) en de Grote of Sint Nicolaaskerk in Muiden, maar ook woningen en panden die als opslagruimte (door bijvoorbeeld door COF Muiden) of als kinderdagverblijf (Stichting Kinderopvang Bussum-Naarden-Muiderberg, SKBNM) in gebruik zijn. Verder opvallend op de lijst: Fort Werk IV (Bussum) en de Forten E, F, G en de Westbatterij in Muiden.

De kerkelijke gemeenten zaten er niet op te wachten deze kostenpost over te nemen en evenmin dat er eventueel een derde partij eigenaar van zou worden met 'hippe' plannen. De kerkenraad van Naarden en de stichting Grote Kerk Naarden stuurden college en raad een brief waarin de bezwaren tegen dit onzalige idee met zakelijke en sterke cultuurhistorische argumenten werden verwoord.

In de meningsvormende raadsvergadering van woensdag 8 maart bleek een sterk verzet tegen het afstoten van deze 'erfgoedparels' en diende de fractie van GDP/Hart een amendement in waarin de kerktorens samen met nog een aantal objecten van de lijst zouden worden geschrapt. De publiciteit die daarop volgde heeft ook de andere raadsfracties nog eens goed doen nadenken. Het resultaat was dat in de besluitvormende raad van woensdag 29 maart het amendement van GDP/Hart met algemene stemmen werd aangenomen. De raad van Gooise Meren heeft meer cultuurhistorisch besef dan men op het eerste gezicht zou denken!

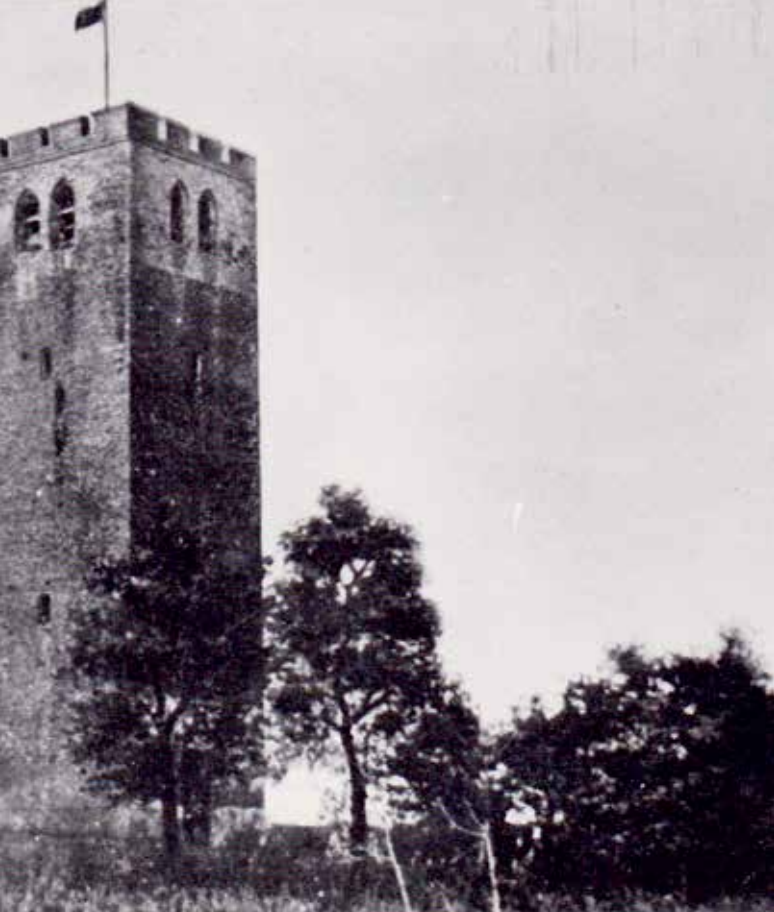
Muiderberg, Kerk met Uitzichttoren
Toren Kerk aan Zee vanaf 1901 - toen eigendom gemeente Muiden - ook in gebruik als toeristisch uitkijkpunt

Budget subsidie instandhouding monumenten op gemeentelijke monumentenlijst niet verder verhoogd

In ons vorige nummer berichtten wij over een pleidooi van de historische kringen in Muiden, Naarden, Bussum en Muiderberg om het budget op de gemeentebegroting voor subsidie voor de instandhouding van gemeentelijke monumenten dat recent van € 8.000 tot € 20.000 was verhoogd, verder op te trekken tot € 80.000. Hiervoor werd een behoefteteraming aangeleverd.

In een vergadering op maandag 24 april, van de vier HK-en met de wethouder Erfgoed en de ambtelijke stafadviseur werd deze zaak besproken. De wethouder deelde mede dat de gemeente het voorlopig houdt bij die verhoging tot € 20.000. Eerst maar eens zien of dit bedrag volledig wordt aangesproken en zo ja in hoeverre overtekend. Daarna evalueren.

Een KERKENVISIE is een strategische visie op de toekomst van kerkgebouwen. Het opstellen van zo'n kerkenvisie gebeurt in dialoog tussen de gemeente, kerkeigenaren, inwoners en erfgoedorganisaties. Het gaat dan over alle kerkgebouwen in die gemeente: monumentaal en niet-monumentaal, nieuw en oud, ongeacht denominatie.

Plan voor gebouw achter en aan de Kerk aan Zee

In het 3e nummer van ons magazine plaatsten wij een ingezonden bericht over dit onderwerp. Hieruit bleek dat er voor- en tegenstanders zijn van dit plan. Ook binnen ons bestuur zijn de meningen over dit plan verdeeld. Daarom is besloten dat st-MHM in deze zaak geen standpunt inneemt maar dat bestuursleden uiteraard vrij zijn individueel een standpunt in te nemen en kenbaar te maken.

Op woensdag 22 februari jl. vond er in Muiderberg in de Kerk aan Zee een informatieavond plaats voor inwoners van Muiderberg. De kerkenraad en de projectleider gaven tekst en uitleg en er werd van de aanbouw en de kerk een maquette getoond. De kerkenraad gaf aan dat nu het 'vergunningentraject' wordt onderzocht.

In de Dorpspraat (halfjaarkrant van de Dorpsraad

Muiderberg) van mei 2023 staan op pagina 3 twee artikelen over de plannen.

Links van de hand van Henk van der Veen van de Protestantse kerkgemeente. Hij is de geestelijke vader en aanjager van dit project. Hierin een gloedvol pleidooi, met alleen maar 'pro's'. Rechts van de hand van Thijn Westermann en Frits Vlaanderen van het Comité Bescherm de Kerk aan Zee, met een reeks van zes 'contra's' en suggesties voor alternatieven. We gaan die hier niet overnemen. Maar we kunnen ze u echt aanraden, lees deze beide artikelen op https://www.dorpsraadmuidenberg.nl/wp-content/uploads/2023/05/dorpspraat_mei2023_web.pdf en scherp uw eigen oordeel over dit plan.

Startbijeenkomst kerkenvisie Gooise Meren

Het maatschappelijke fenomeen dat kerken alternatieve mogelijkheden moeten vinden om hun plaats in de samenleving opnieuw te bestendigen, speelt natuurlijk landelijk. Om dat op gemeentelijk niveau te kunnen structureren, is in 2019 door het ministerie van OCW / RCE uitgewerkt een 'handreiking' voor het opstellen van een zgn. 'Kerkenvisie' (zie kadertekst). Hiermee zijn reeds ca. 250 gemeenten in ons land bezig dan wel hebben dit al afgerond (situatie begin 2023).

Ook de gemeente Gooise Meren, hiertoe gestimuleerd door de vier Historische Kringen, is hiermee inmiddels van start gegaan. Op donderdag 25 mei vond een bijeenkomst plaats in de Verlosserkerk te Bussum van de wethouder en zijn ambtenaren, alle kerkeigenaren (monument en geen monument) en culturele organisaties.

Van het verdere verloop houden we u op de hoogte.

SPAR

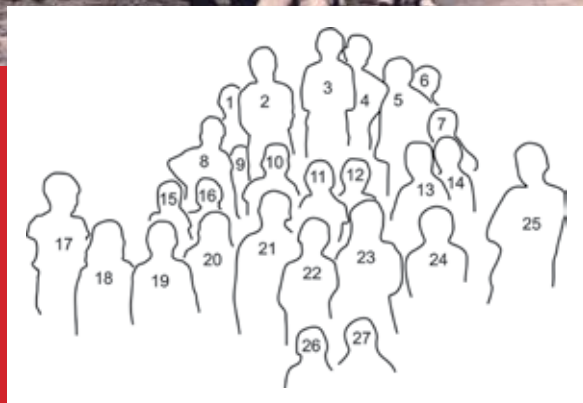
**SPAR MUIDERBERG
VOOR UW DAGELIJKS GEMAK**

WIE IS WIE

We hebben voor dit vijfde nummer weer een klassenfoto. Oranje Nassau School 10 juni 1970, de klas van meester Jan Hardon (nr 25). Het is hetzelfde klimrek als op de foto in nummer 3 (augustus 2022) maar die was uit 1962.

Herkent u er een vroegere klasgenoot in, of misschien wel uzelf? Wie het weet mag het zeggen! Graag een mail naar bestuur@st-mhm.nl.

In ons volgende nummer laten we weten wie-wie-was.

Oplossing vorige nummer 4

1 mw Mager	10 mw Mager
2 dhr Bartender Mager	11 dhr Jan Smit
3 dhr Gijs Doctors van Leeuwen	12 mw Annie Cusell
4 dhr Henk Waarhuis	13 (onbekend)
5 mw van Wijk	14 mw Reintje Nagelhout
6 mw Femmy Timmer	15 (onbekend)
7 mw Ger Waarhuis	16 (onbekend)
8 mw Vooren	17 mw Aaltje Nagelhout
9 mw Hanna Nagelhout	18 (onbekend)

Het betrof de foto van 'een Muiderbergse reisvereniging, kort na de oorlog' dachten we.

We kregen als eerste een mail van mevrouw Hannie van der Veen:

*Dag bestuur,
Ik denk dat de vrolijke vrouw op de voorste rij, tweede van rechts mevrouw Aly Baarslag is, de moeder van Jan-Willem en Annemiek Baarslag (dat is dus nummer 17, red.). Het is, denk ik, een foto van een dagje-uit van de Hervormde Vrouwenvereniging.
Hartelijke groeten,
Hannie van der Veen*

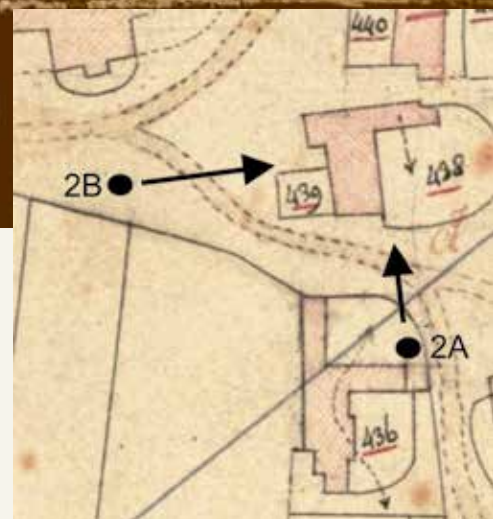
Dan twee mails van mw Annemieke Baarslag, de door Hannie van der Veen genoemde dochter van. Zij heeft twee oudere dames gevraagd - van de afgebeelde personen zijn de meesten inmiddels overleden - en komt totaal op 14 namen van de 18. Dhr Jaan van Santen geeft 5 namen, waarvan er vier al werden genoemd en een extra als nr. 10 mw Mager.

Grappig is de voornaam die Annemieke opgeeft van nr 2, 'Bartender' (was dat zijn bijnaam, zijn beroep?). Annemieke Baarslag noemt haar moeder (nr. 17) natuurlijk met haar meisjesnaam Aaltje Nagelhout. Voor Hannie van der Veen, die haar alleen na haar trouwen zal hebben gekend, is zij dan Aly Baarslag. Overigens wordt nr. 3 door alle drie de respondenten anders genoemd. Doctors van Leeuwen, Van Leeuwen resp. Van Leeuwen Schoenmaker. Onbekend blijven nrs 15, 16 en 18.

Alle drie hartelijk dank voor deze interessante informatie over wie wie is.

DE BOERDERIJ VÓÓR WLOUDHEUVEL

door JOS GUNNEWEG, JAN DE BEUS & FRITS VLAANDEREN

Wanneer men over de Googweg Muiderberg nadert, ontwaart men ter rechterzijde het eeuwenoude Rechthuis en links villa Woudheuvel, gebouwd in 1890 als opvolger van een in 1885 afgebrande boerderij. Over de villa zullen we het nog hebben, maar eerst over de voorganger, die oude boerderij. De prikkel om hierover te schrijven is gelegen in een ‘vergissing’ bij het identificeren van de zeer oude foto in aflevering 3 augustus 2022 van ons magazine.

In de rubriek Aanwinsten werd het gebouw beschreven als ‘boerderij Het Kroonslot’. Daarop kregen we van mevrouw Ariënné Cohen-Brandwijk Nodelijk de opmerking dat dit niet ‘Het Kroonslot’ is. Haar motivering

publiceerden wij in de rubriek ‘Berichten’ op pagina 32 van nummer 4 van het MHM magazine. Dat heeft u gelezen. We realiseerden ons dat het bij nader inzien zou moeten gaan om de boerderij ‘Woudheuvel’, die tot een brand in 1885 stond op de plaats van de huidige villa.

Daarvan hadden we ook een oude foto in ons archief plus een ingekleurde schets van de hand van Piet de Raadt,

ontegengesteld gemaakt naar die foto.

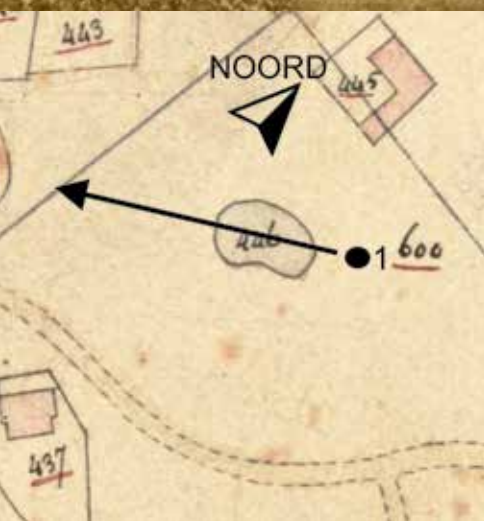
Verskil in beeldhoek?

De beide foto’s waren vanuit een heel verschillende plek genomen. Het watertje op de oude foto (linksboven) doet onmiddellijk denken aan de vijver op de Brink. Dus genomen zeg maar vanuit

Tekening van de boerderij ‘Woudheuvel’ van Piet de Raadt, de voormalige ‘burgemeester’ van Muiderberg

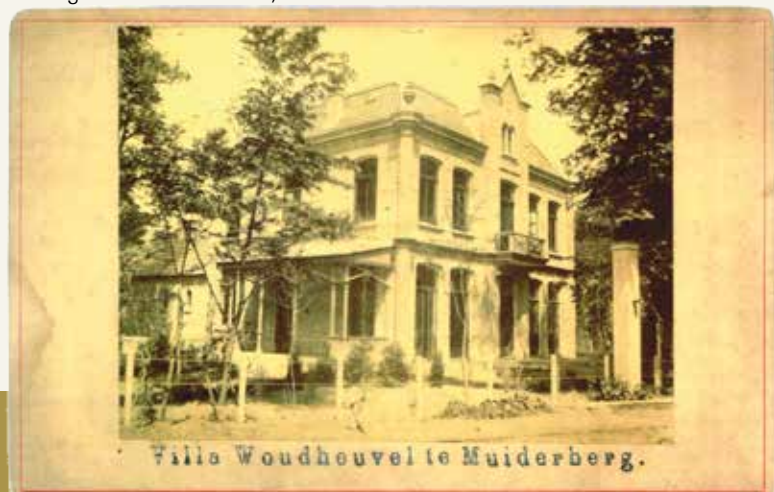
Zandheuvel wordt Woudheuvel

We kwamen meer aan de weet in het blad *Muiderberg 1832-1982 Oriëntatiekaart voor de wandeling in en de historische kennis van het dorp bij de Berg van Muiden* (Publicatie nummer 20 van de stichting 'Comité Oud Muiderberg'). Met aan de ene zijde de kadastrale kaart van 1832 met daaroverheen in rood die van 1982 en aan de andere kant van alle perceelnummers de kadastrale gegevens uit 1832. Het schitterende resultaat van het onderzoek van dorps historicus, wijlen K. L. Sierksma. Hij vermeldt voor perceel 439, *'huis en erf: weduwe Jilles Ter Beek, veehoudster. Tegenwoordig Woudheuvel geheten, op een stuk land dat Zandheuvel heette (1667). 439, moestuin als voren'*.

De naam 'Zandheuvel' voor de plek kwam dan in 1667 al voor. De boerderij bestond toen nog niet. We weten dat vóór 1703, wat wij nu kennen als 'de Brink', een voor gemeenschappelijk agrarisch gebruik bestemde 'meent' was. Zonder bomen, misschien wel 'de Zandheuvel'. Waar Sierksma schrijft *'tegenwoordig Woudheuvel geheten'* lijkt het alsof hij met 'tegenwoordig' doelt op 1982, tegenover 1832. Maar het kan zijn dat hij dit heeft uit de omschrijving uit 1832. Dan is dat 'tegenwoordig' bedoeld ten opzichte van toen, 1667. Dat zou allebei kunnen. Daarom hebben we toch de aanvankelijke titel van dit stukje 'de boerderij Woudheuvel voorafgaand aan de villa' maar gewijzigd in wat er nu boven staat.

het noordoosten. De andere foto (rechtsboven) zou dan misschien genomen kunnen zijn vanuit een standpunt 90 graden naar links, het zuidoosten, dachten Jan de Beus en Jos Gunneweg. We hadden de beschikking over de kadastrale kaart uit 1832 waar we een klein stukje uitsneden en er de vermoedelijke standplaatsen van fotograaf 1 en fotograaf 2 in tekenden. Voor foto 1 klopte het plaatje, behalve dat het pad langs de vijver op de kadastrale kaart niet zichtbaar is. Voor foto 2 (positie 2A) kwamen we er niet helemaal uit. We twijfelden en namen de situatie eens door met Frits Vlaanderen. Frits kwam met de hypothese dat foto 2 wel eens genomen kon zijn vanuit het zuidwesten en dat het woonhuis dan het vooruitspringende linkerdeel in de plattegrond zou zijn. Dan keek de voordeur dus uit op de weg naar de Hakkelaarsbrug, nu Googweg toen de 'Heereweg' (positie 2B). We werden het eens: ja, zo moest het zijn.

Huidige villa Woudheuvel, kort na de bouw in 1885

DE SPIL
FYSIO & MANUELE THERAPIE

*Hans Spil, de praktijk voor
fysio- en manuele therapie
in Muiderberg*

- Fysiotherapie
- Manuele therapie
- Dry needling
- Sportfysiotherapie
- Medische fitness
- Medical taping
- Sportmassage
- Ontspanningsmassage

Googweg 3, 1399 EP Muiderberg

Telefoon 0294 26 4444
E-mail info@despil-therapie.nl
Internet despil-therapie.nl

Schaatskleding.net
De winkel waar je alles voor het schaatsen kunt vinden!

Telefoon 0294 26 5822 | E-mail info@despil-active.nl
Internet www.schaatskleding.net

De Spil
schaatsservice
schaatskleding.net

OUDSHOORN
ERSWINKEL

GROENTE - FRUIT - PRIMEURS - KAAS - NOTEN - WIJN

Dorpsstraat 29a | 1399 GT Muiderberg | 0294-263215 | info@verswinkeloudshoorn

NIEUWE AANWINSTEN IN DE SCHATKAMER VAN MONUMENTAAL EN HISTORISCH MUIDERBERG

door JAN DE BEUS

Nu voor de vijfde keer, een beknopt resume van recente aanwinsten en schenkingen.

We kregen weer van alles binnen. Knipsels, oude dorpspraakkranten, Muidernieuws Extra waarin interviews met Muiderbergers als Jur Jonges, Frieda van Dam, Betteke de Gaay Fortman, Erik Pieter Vlaanderen en Peter Wegman. Posters van lokale verkiezingen, een drink/herinneringsglas van zangvereniging de Echo 1938-1968, een poster Muiden/Muiderberg (1990) houdt het mooi.

Publicaties over G.A. Heinze en recent aangekocht een prachtige portretfoto van deze componist uit 1898. Het betreft

een fotolithografie van een anonieme fotograaf metende 12,8x9,7 cm. Een andere highlight is de schenking van Ellen van Tulder van een publicatie ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de Muiderbergse toneelvereniging Stuk voor Stuk (1984-1994). Mevrouw

Spaargaren schonk ons ook dit keer weer vele boeken, folders, teksten, knipsels en wat dies meer zij over ons mooie dorp.

Natuurlijk kwamen de recente edities van 'Villa Amuda', 'Tussen Vecht en Eem' en 'Heemschut' weer binnen. Via Jacques de Boer bereikte ons een dorpsgids uit 1959 en Guus Kroon attendeerde ons op het boek 'De jacht op de primeur' van Philip Pinkhof, waarin een verslag over de schietpartij in Muidens raadzaal in 1933, waarbij ook de Muiderbergers burgemeester J.L. de Raadt, wethouder Hottentot en de heren H. Veth en G. de Beus geraakt werden.

Wederom grote dank aan alle genoemde en anonieme schenkers! Gaat zo voort! Wij zijn er als Stichting MHM bijzonder blij mee!

Eerder schreven wij over de maquette van de Kerk aan Zee van vader en zoon Niewöhner (MHM magazine nr. 3 p. 34). Er zijn meer Muiderbergers die hun modelbouwkunsten uitleven op onze mooie dorpskerk. Zoals gepensioneerd bouwkundige Dick Marjot die het in LEGO uitvoerde.

Hij stuurde ons het volgende bericht met een aantal foto's:

Naar aanleiding van de kerkgeschiedenis Kerk aan Zee en de maquettebouw van de heren Niewöhner, wilde ik de bijgaande foto's van de Kerk aan Zee in LEGO (maart 2021) ook u doen toekomen. For fun. De schaal van de kerk is 1:100 en in LEGO kon ik ook het kerkhof aardig meenemen.

Het ga u goed en succes en plezier in de toekomst met MHM.

*Met vriendelijke groet,
Dick Marjot*

KERK IN LEGO

INSTALLATIEBEDRIJF C.D. DE HAAN 'SINDS 1910'

door JAN DE BEUS & JOS GUNNEWEG

In 1910 startte Cornelis Dirk de Haan in de Badlaan een bedrijf dat zich bezig hield met rijwielreparatie annex smederij. Ook werden er fietsen verhuurd waar van een deel nooit meer teruggebracht werd. Niet zo fijn dus. Het pand stond op de plek waar ooit het weilandje van Hermann Niewohner was en ook het voormalig vishuisje en museum. We bedoelen dan de locatie op de hoek van de Dorpsstraat en Badlaan. In 1938 verhuisde De Haan, die overigens ook een van de oprichters van de Oranje

diende voor onderduikers. Begin 2023 werd bekend dat er plannen bestaan om de winkel te verbouwen tot twee appartementen. Het bedrijf van De Haan wordt dan voortgezet in de opstallen aan de kant van de Flevolaan.

Het is vandaag 23 juni, de zon schijnt volop en we spreken met voornoemde Tim de Haan (geboren 1972) en zijn moeder Kitty de Haan-Van Meekeren. Tim is getrouwd met Shirley Souw die ook meewerkt in de zaak. Ze kregen twee kinderen. Een zoon Kyan, helaas jong overleden, en dochter Tiffany, inmiddels vijftieneenhalf jaar oud/jong.

Tim vertelt veel over zijn geavanceerde installatiebedrijf. Hij is de manager-coördinator, en samen met zijn vier medewerkers zijn ze vooral werkzaam in de regio Amsterdam, Almere en Hilversum. En Muiderberg niet te vergeten! Tim vertelt dat hij als vierde generatie wel kan stellen dat er in Muiderberg geen huis te vinden is waar nog nooit een De Haan gewerkt heeft. Denk aan dakbedekking, het installeren van warmtepompen, aanleggen van elektriciteit, enz., enz. Het bedrijf richt zich volop op verduurzaming, de winkel zal vrijwel opgeheven worden.

Kitty vertelt nog over de mooie tijd dat De Haan ook nog de fifty fifty shop had, waar dorpsgenoten hun overtollige spullen kwijt konden. Deze kleine kringloopwinkel zorgde voor goedgevulde etalages met onder andere boeken, speelgoed en glaswerk. Dat was in de negentiger jaren.

Al deze activiteiten vonden en vinden plaats op één van oudst bekende plekjes van het dorp. Er is daar nog van alles in de grond te vinden. En last but not least nog een cijfer. En wel eenentwintig. Vader Hans de Haan, geboren op 21 maart, zoon Tim op 21 september en ja, driemaal is scheepsrecht, het huwelijk van Tim en Shirley vond twintig jaar terug plaats op 21 juni!

Wij danken Kitty, Shirley en Tim voor de gezellige ochtend en mooie verhalen en wensen hen veel succes toe met het bedrijf in de komende jaren!

Foto Jos Gunneweg

Nassauschool was, naar de Dorpsstraat nummer 1. Hier had eerder G. van Bokhorst zijn comestibles winkel. Aan de zaak van De Haan werd een winkel in allerhande artikelen toegevoegd zoals ijzerwaren, speelgoed, kantoorartikelen en radio's. De oprichter C.D. werd opgevolgd door zijn zoon die ook Cornelis Dirk (C.D.) heette. In 1973 kwam diens zoon Hans in de zaak. Deze werd in 1976 volledig eigenaar, maar aan zijn werkzame leven kwam een abrupt einde toen hij in 1996, na een kort ziekbed, op 49-jarige leeftijd overleed. Sindsdien wordt het familiebedrijf geleid door zoon Tim de Haan, de huidige eigenaar.

In het jaar 1964 werd achter de winkel van De Haan een werkplaats, grenzend aan de Flevolaan, gebouwd. Daarvoor stond op die plek een kleine loods. Deze had een kelder, die volgens zegenen in de oorlogsjaren 1940-1945, als schuilplaats

door JOS GUNNEWEG

Tim de Haan en zijn moeder mw. Kitty de Haan van Meekeren halen letterlijk alles uit de kast om de bouwhistorie van het pand, of beter gezegd van het complex zo goed mogelijk in beeld te brengen. Bouwtekeningen, een fotoalbum enz. Samen met de oudste oude ansichten en een oude kadastrale kaart in ons digitale archief, hebben we materiaal maar niet de ruimte, om dit hele blad te vullen. Dus, lang verhaal kort.

Op de kadastrale kaart uit 1832 is het nog een leeg erf, de moestuin van de boerderij aan de Brink, nu genummerd 38. Dat duurt tot zeker een paar jaar na 1900. Ook op de oude ansicht (1) uit 1904 zien we rechts van de boerderij de stal aan de Dorpsstraat en daar rechts van springt een stukje uit van de witte zijgevel van het pandje Dorpsstraat 5 (pandje Hennipman, nu in verbouwing). Daar tussenin, leeg.

Dan bouwt G. van Bokhorst hier omstreeks 1904 een nieuw winkel-woonhuis, Dorpsstraat 1 en 3 en vestigde er een 'comestibles- (wat chiquere naam voor kruidenierswaren)winkel'. Met de ingang van de winkel in de afgeschuinde hoek voorgevel- zijgevel. Bekend van vele ansichten (2). Op diezelfde foto met de nok evenwijdig aan de straat zou dan het al genoemde pandje Hennipman zijn. Het was een pand met

zichtbaar. Zo werd het ook in een simpel schetsje door mw. Kitty de Haan-van Meekeren getekend, waar wij eerst geen chocola van konden maken maar het klopt wel!

Van comestibles naar fiets- en technisch installatiebedrijf

In 1938 koopt Cornelis Dirk de Haan sr. het pand en vestigt daar zijn rijwielfherstel- en installatiebedrijf. Dan is het vrijwel zeker nog in de oorspronkelijke vorm. Zo'n kleine 20 jaar later, in 1957 voerde Cornelis Dirk jr. een grote verbouwing uit waarbij er van de oorspronkelijke opzet maar weinig meer overbleef. De vier gevels werden

Bouwhistorie Dorpsstraat 1

twee gezichten. Aan de achterzijde waren het twee afzonderlijke tegen elkaar gebouwde huizen met een geknikt dak, zgn. mansardekap. Achtergevels eenvoudig wit gepleisterd (3). De beide panden waren niet even groot, links smaller dan rechts.

Voor, ziet het er heel anders uit. De voorgevel is een chique lijstgevel in fraai uitgevoerd schoon metselwerk. Die heeft de hoogte van de knik in het dakvlak wat betekent dat deze in het midden aan de achterzijde een driehoekig stukje buitenlucht afdekt. Fraai is ook het fries van drie blinde boogjes boven het etalageraam en een nis met daarin achter een portaaltje de voordeur van de woning. Mijnheer Van Bokhorst moet toen al aardig goed bij kas hebben gezeten om zich zo'n prestigieuze architectuur te kunnen veroorloven.

Op foto (4) zien we dat de linker zijgevel, na de schuine hoek van de winkelentree een stuk lager is, en wel tot de hoogte van de dakvoet van het mansardedak. Dat zal ook rechts zo zijn geweest. Aan de voorkant ziet men dan op enige afstand twee puntdaken met wolfeinden boven de gevel uitsteken die elkaar in het midden en aan de zijkanten niet raken. Dat zijn de bovenste vlakken van het geknikte dak. Op de oude foto (2) is daar vaag iets van

vernieuwd waarbij in de voorgevel aan de linkerkant reeds de grote etalage kwam. Het dak werd aangepast. Het werden twee zgn. schilddaken.

In 1964 werd het achter terrein grotendeels gereconstrueerd. Tim de Haan: *'Toen is hier het huidige pand gebouwd, als werkplaats, magazijn en boven toonzaal waar een korte tijd gaskachels e.d. hebben gestaan op podia voor de verkoop. Dit wordt straks onze nieuwe huisvesting'*.

>>

Foto Jos Gunneweg

In 1970 wordt aan het pand aan de Dorpsstraat weer een grote verbouwing uitgevoerd. De winkel komt over de gehele begane grond, de etalage wordt verdubbeld en krijgt zijn karakteristieke gestuukte omlijsting. Het dak gaat eraf en wordt vervangen door een verdiepinghoog plat dak met schuine zijden. Hans de Haan, de vader van Tim werkt hier eigenhandig aan mee (5). Dit is de situatie zoals wij deze nu, we schrijven juni '23, nog kennen (6).

In 2000 zijn de overige opstallen van De Haan achter 'Hennipman' weggehaald, waaronder een loods met daarin ooit de smederij. Door

een ingewikkelde grondruil werd de ontsluiting naar de Flevolaan toegestaan, waardoor de bestaande loods en opslag gebouwd konden worden.

Toekomstige metamorfose

Binnenkort zal het pand aan de Dorpsstraat een volgende ingrijpende metamorfose ondergaan. Tim de Haan gaat dan een inmiddels vergund plan voor de bouw van appartementen uitvoeren. Hierbij zal de entree van het bedrijf komen te liggen aan de Flevolaan.

Hans de Haan ►
bouwt zijn eigen
nieuwe pand

◀ Het huidige pand van
installatiebedrijf De Haan. Grote
dynamiek op klein oppervlak

ADVERTENTIE

C.D. de Haan B.V.
installatiebedrijf en winkel sinds 1910

Zelf je energie
opwekken?

Vraag naar de mogelijkheden

INSTALCENTER

Installatiebedrijf C.D. de Haan Dorpsstraat 1, Muiderberg - Telefoon 0294 261 313
Kijk ook op www.cddehaan.nl. Wij zijn aangesloten bij InstalCenter.

Altijd deskundig. Altijd dichtbij.

Zondagmiddag 2 juli jl. was het een drukte van belang als op het adres Boezemkade 1 het eerste exemplaar wordt uitgereikt van het boek 'De 13 van de Molen'. Het gaat om een initiatief van Claudia de Raadt, telg uit een oude Muiderbergse familie. Haar grootvader was burgemeester van Muiden/Muiderberg. Haar vader werd wel de burgemeester van Muiderberg genoemd. Claudia gaf opdracht aan

Muiderberg en het Naardermeer. Het boek telt 192 pagina's en is een uitgave van *Boekportret.nl*.

Wat betreft de Ter Beeken: Het verhaal gaat dat de familie zijn wortels heeft in Bad Bentheim, vlak over de grens met Duitsland bij Hengelo. Dan hebben we het over het tijdvak 1550/60. Vijf generaties en iets meer dan een eeuw later

'DE 13 VAN DE MOLEN'

door JAN DE BEUS

haar nichtje Hanneke Kiel-de Raadt om een boek te schrijven over de familie van haar moeder Eef ter Beek (1904-1981).

Eef werd geboren op de Meermolen, De Onrust. Dat is op het bovengenoemde adres, Boezemkade 1, binnen de grenzen van Muiderberg, maar ook in het natuurgebied het Naardermeer. De molen staat er nog steeds en de kleindochter van Eef's ouders Pieter ter Beek en Willemijntje Landwaart. Voornoemde Claudia de Raadt, bewoont sinds 2021 de woning naast de molen. Moeder Eef was het tiende kind uit een kroostrijk gezin. Zij had maar liefst twaalf broertjes en zusjes.

Het boek 'De 13 van de Molen' beschrijft in woord en beeld het leven van deze mensen en hun nakomelingen. Beroepen, huwelijken, nageslacht, anekdotes, alles komt aan bod. Een must voor iedere belangstellende in de geschiedenis van

starten we met Cornelis ter Beek (1674-1705) wiens zoon Pieter in 1697 geboren werd in Bunschoten. Zijn zoon Meeuwis, broodbakker, woont vanaf 1769 op het huis Krakestein aan de Brink in Muiderberg. Hij was getrouwd met Trijntje de Rooij (1743-1796). Uit deze verbintenis ontstaan dan vijf takken Ter Beek. Vier zonen en een ongehuwde dochter Ter Beek zorgen de komende eeuwen tot en met de dag van vandaag voor een van de

kwam zij uiteindelijk uit op wat zij het liefste doet: persoonlijke verhalen van mensen optekenen. Inmiddels heeft ze al meer dan 40 boeken en magazines voor particulier en bedrijven mogen publiceren. Zo ook 'De 13 van de Molen'.

Op die mooie zondagmiddag van de boekpresentatie waren er 60 Ter Beeken, nazaten van de 13 met hun aanhang aanwezig. Er werd een groepsfoto gemaakt. Uiteraard met alleen de directe nazaten erop. Als laatste: ook ik, Jan de Beus, heb nog een beetje Ter Beeken bloed want ik stam via groot-, overgroot-, betovergroot- en oudmoeders af van bakker Meeuwis ter Beek.

Maar het belangrijkste is, koop het boek 'De 13 van de Molen'. Een parel in uw historische bibliotheek!

grootste Muiderbergse families.

Eerdergenoemde Hanneke Kiel-de Raadt is schrijver, interviewer en verhalen-op-papier-zetter. Na een studie Nederlands in Groningen

Bronnen

- Gooi & Eemlander 30 juni en 4 juli 2023
- Archief Jan ter Beek & Peter Wegman

Het boek DE DERTIEN VAN DE MOLEN, 192 pagina's, uitgever Boekportret.nl, prijs € 20, is te bestellen bij Claudia de Raadt, claudiaderaadt@gmail.com.

Wie kreeg een klap van de molen?
 Wie won de meeste schaatswedstrijden?
 Wie vroeg de koningin om toestemming om te trouwen?
 Wie was de hondenfluisteraar en wie de tandenfee?
 Wat voor mensen waren de dertien kinderen van Pieter en Mijntje ter Beek uit de Naardermeer?
 Op deze en andere vragen geeft dit boek antwoord.

Waarom was de Hakkelaarsbrug zo belangrijk voor de verdediging van de oostelijke nadering van Amsterdam?

HAKKELAARSBRUG SPEERPUNT VERDEDIGING RIJKSWEG 1

tekst & foto's HUIB TER HAAR

Muiderberg was in 1939-1940 onderdeel van de 85 kilometer lange Nieuwe Hollandse Waterlinie, die van Muiderberg naar de Biesbosch liep en die het westen van Nederland moest beschermen tegen de vijand. Deze waterlinie is nu UNESCO Werelderfgoed!

Nederland's belangrijkste snelweg van oost naar west liep langs Muiderberg en in het bijzonder langs het buurtschap Hakkelaarsbrug. Deze snelweg heette toen de Rijksweg 1 (de A1 kwam pas in 1958), was naar onze huidige maatstaven gewoon een tweebaans provinciale weg en heet nu de Naardervaart (links af na de brug) en Zuidpolderweg (rechts af). Dat betekende dat de positie Hakkelaarsbrug (en Muiderberg in het algemeen, zie MHM magazine nr. 2, maart 2022, p. 8) vanuit militair oogpunt gebruikt kon worden om een Duitse opmars tegen te houden of op zijn minst langdurig te vertragen.

Het ministerie van Oorlog (nu Defensie i.p.v. Oorlog) besloot al in 1933 om rond de Hakkelaarsbrug een drietal zware VIS-kazematten te plaatsen, twee met een zware mitrailleur en één met een kanon. De mitrailleurkazematten staan er nog: de één verborgen in het kleine heuveltje zuid van het Kocherbos (nu geliefd punt voor wandelaars met hun hond),

de ander verborgen in het kleine en nauwelijks zichtbare heuveltje aan de andere kant van de A1, vlak bij de molen De Onrust. Beide uitgerust met een zware mitrailleur gericht op de oostelijke Rijksweg 1 om Duitse (gepantserde) voertuigen via de (zwakkere) zijkant te kunnen uitschakelen. De kanonkazemat stond 100 meter oost van de Hakkelaarsbrug langs de Naardervaart(weg), maar is verdwenen bij de aanleg van de spoorlijn naar de Flevopolder na de oorlog. Het kanon stond naar het oosten gericht, richting Naarden.

Uitbreiding aantal kazematten rondom Muiderberg in 1939

In 1939 werd besloten om naast de drie VIS-kazematten drie extra zogenaamde G-kazematten te plaatsen. Deze G's waren

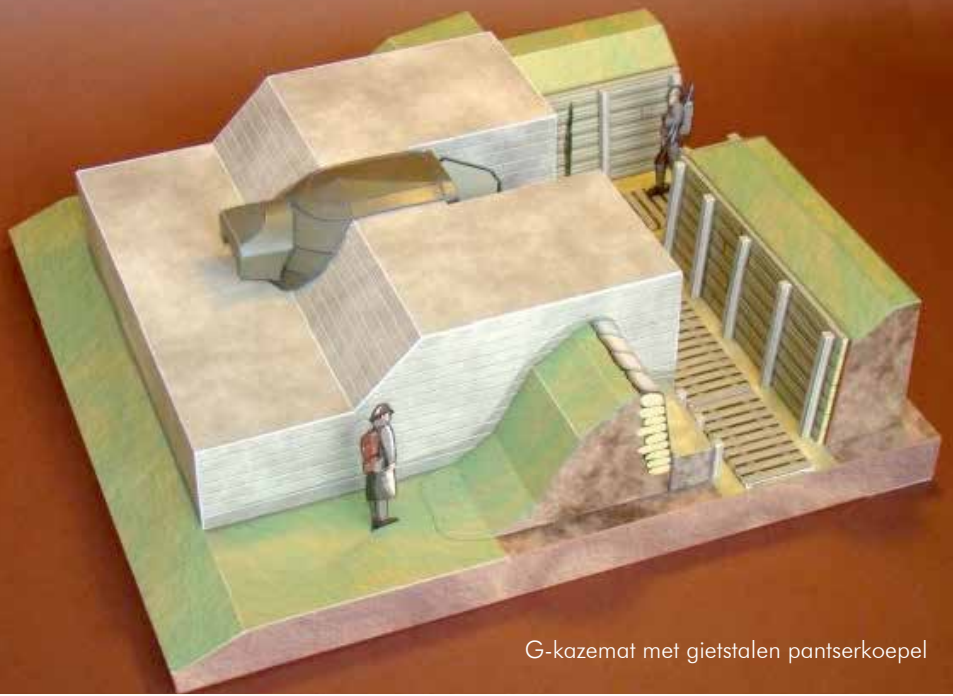
de helft minder hoog dan de VIS-kazematten en hadden een gietstalen pantserkoepel waarin een zware mitrailleur was geplaatst. Eén staat er nog, maar zonder gietstalen koepel want die werd door de Duitsers tijdens de oorlog al verwijderd om te worden omgesmolten voor nieuw wapentuig. Deze G staat pal naast de trekvaart, circa 100 meter oostelijk van de Hakkelaarsbrug, vergezeld door twee betonnen groepsschuilplaatsen ('bunkers' in de volksmond). De tweede G stond achter de manege Anydale (na de oorlog verwijderd ten behoeve van de uitbreiding van Anydale) en de derde G stond 50 meter oostelijk van de hangbrug bij de molen De Onrust (na de oorlog verwijderd).

Dit betekent dat er 6 kazematten waren om de Rijksweg 1 en omgeving van de Hakkelaarsbrug te verdedigen. Behalve deze kazematten waren er ook tal van loopgraven voor soldaten

VIS-kazemat Noord (naast Kocherbos)

G-kazemat met gietstalen pantserkoepel

met lichte mitrailleurs en geweren, en betonnen groepsschuilplaatsen ('bunkers') waarin kon worden geschuild in geval van Duitse bombardementen (artillerie of vliegtuigen). Er waren in Muiderberg en buurtschap Hakkelaarsbrug het enorme aantal van 69 bunkers, een duidelijke indicatie van het militaire belang van deze posities. De meeste bunkers staan er nog.

Muiderberg in het water als barriere voor de Duitsers in 1940

De kazematten waren niet de enige verdediging van de Hakkelaarsbrug. Het werd ook verdedigd door de omgeving onder water te zetten. Het besluit daartoe werd al eind 1939/ begin 1940 genomen: de polders oostelijk van Muiderberg en rond het Naardermeer kwamen onder water te staan. En in de meidagen 1940 (nadat

de oorlog was begonnen) werden ook de westelijke Noord- en Zuidpolders onder water gezet.

Je kunt je nu niet meer voorstellen dat de wijde omgeving van de Hakkelaarsbrug toen onder water stond en niet door te komen was. Het enige dat niet onder water stond was het oude dorp van Muiderberg, de Googweg en Naarderstraatweg en de Rijksweg 1.

De opmars van de Duitsers zou daardoor over de Rijksweg 1 moeten (of via het dorp van Muiderberg, zie MHM magazine, nr. 2, maart 2022, p. 8). De Duitse troepen zouden hier zeer kwetsbaar zijn voor het vuur vanuit de zes kazematten en ingegraven infanterie. In de meidagen bleek dat de Duitsers al hun tanks in het zuiden van Nederland hadden ingezet en dat de vanuit Amersfoort naderende Duitse

>>

VIS-kazemat Zuid (andere kant A1)

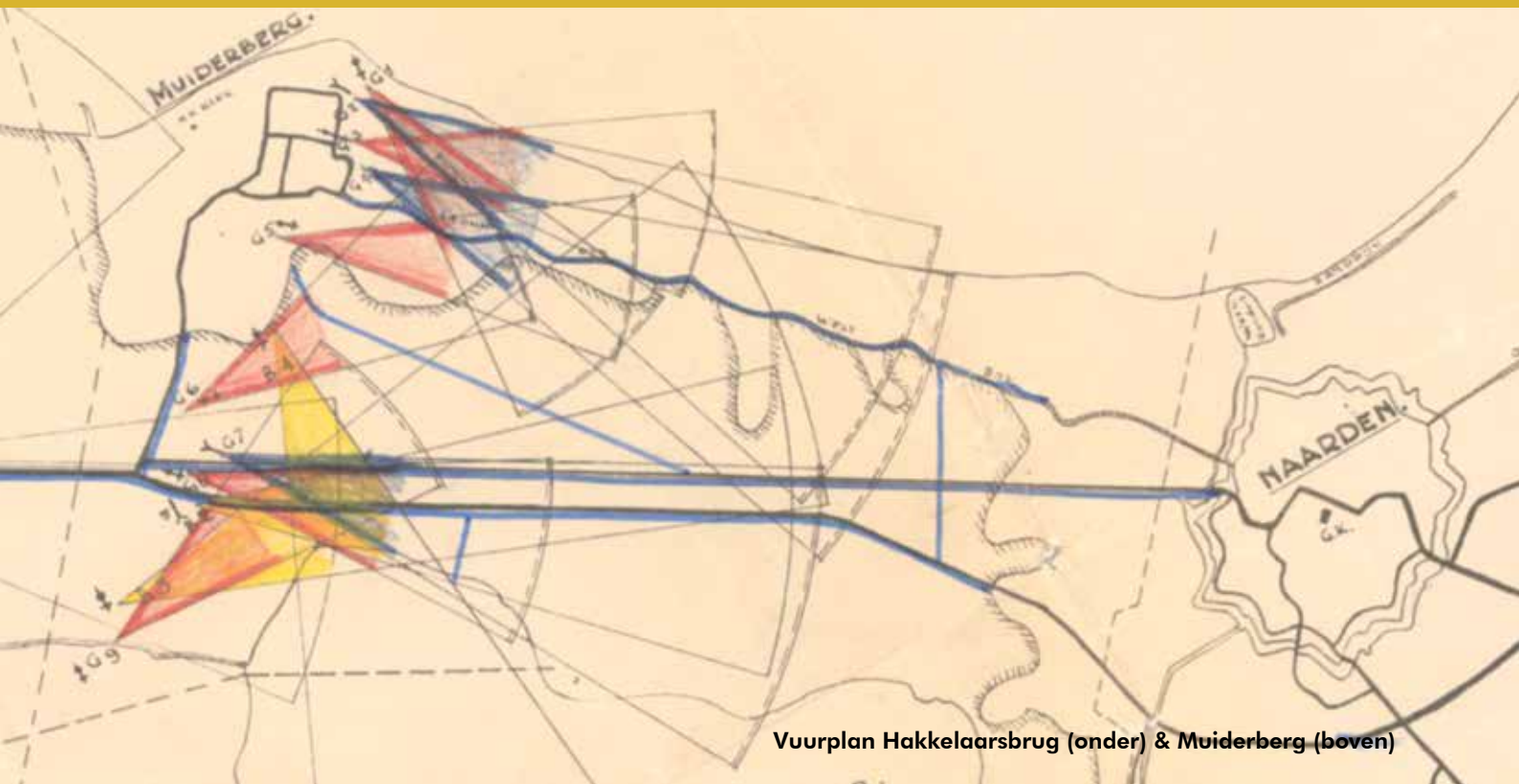

'Ik speelde graag in de mitrailleurkazemat die aan de andere kant van de A1 staat, omdat daar een vriendje in de naastgelegen boerderij woonde. De boer heeft de door de Duitsers dichtgemetselde kazemat na de oorlog weer open gemaakt en sloeg er zijn aardappelen op en er 'woonde' een biggetje.'
(Herman Niewöhner, boerderij Badlaan, februari 2018)

'De soldaten van de kanonkazemat sliepen in de ouderlijke slaapkamer van de familie Hensbergen. Ik weet al hun namen nog.'
(Theo Hensbergen, boerderij kruising Hakkelaarsbrug, februari 2018)

'Ik weet dat er een schietding, zo'n kazemat, rechts naast die betonnen schuilplaats aan de Tocht (afwateringskanaal tussen Naardermeer en de molen Onrust) heeft gestaan. Die zag er heel anders uit dan de kazemat aan de overkant. Die laatste was volgens mij ouder. De Duitsers hebben de koepel in 1942 opgeblazen; mijn moeder en ik werden vooraf gewaarschuwd en moesten op tijd weg, naar Muiderberg, mijn vader bleef. Ik heb er later nog in gespeeld, we klommen in het betonnen karkas maar het dak was er af, er zat een gat in waar je in kon.'
(Hennie Brak, februari 2018)

'Twee van de kazematsoldaten namen mij mee naar de kazemat. Een avontuur voor een 12-jarige jongen. Ik mocht de kazemat van binnen bekijken, o.a. het kanon en de luchtversingsinstallatie. Ik heb ook met de periscoop de omgeving richting Naarden bekeken. Ik kon voorbij de toren van de zeepfabriek langs de Rijksweg kijken.'
(Theo Hensbergen, februari 2018)

Vuurplan Hakkelaarsbrug (onder) & Muiderberg (boven)

eenheden alleen lichte pantserwagens als hun zwaarste voertuigen hadden, dus zeer kwetsbaar zouden zijn voor vuur vanuit de Hakkelaarsbrug-kazematten en de bij Weesp gelegen artillerie.

Er was bovendien artillerie in de Bloemendaalse polder (tussen Weesp en Muiden) die eveneens als taak had om een Duitse opmars over de Rijksweg 1 vanuit Naarden af te stoppen. En er waren ook twee anti-tank versperringen op de Naarderstraatweg en Rijksweg 1, iets oostelijk van waar nu de spoorbrug staat. Die versperringen bestonden uit halve meter hoge betonnen piramiden die naast elkaar en dwars op de weg waren geplaatst. Die waren bedoeld om een oprukkende vijand te stoppen te dwingen waarna de zes kazematten genoeg tijd zouden hebben om die tot stilstand komende (gepantserde) voertuigen uitgebreid onder vuur te nemen. De Duitsers zouden pas verder kunnen na die piramides te hebben verwijderd. Kortom, het zou voor de Duitsers niet gemakkelijk worden om over de Rijksweg 1 langs de Hakkelaarsbrug naar Amsterdam te trekken.

Commandopost en hospitaal nabij de brug

De soldaten van de eenheden rond de Hakkelaarsbrug waren gelegerd in de boerderijen rondom

die Hakkelaarsbrug en in de barak naast boerderij (nu manege) Anydale (waar nu de 8 rijtjeswoningen staan).

De commandopost van de Hakkelaarsbrug eenheden en een militair hospitaal waren gelegerd in de boerderij Hottentot, 100 meter westelijk van de Hakkelaarsbrug. Dit verklaart ook waarom er daar 6 groepsschuilplaatsen, rond die boerderij waren, want iedereen moest kunnen schuilen tijdens een bombardement. De bunkers staan daar nog steeds en zijn goed zichtbaar vanaf de Zuidpolderweg.

Nadat de oorlog op 10 mei 1940 was begonnen, speelden de meeste vijandelikheden zich elders in Nederland af, o.a. bij de Grebbeberg, Noord-Brabant, Rotterdam en Den Haag. Pas op 13 en 14 mei braken de Duitsers door de Grebbelinie. Die linie liep van het IJsselmeer via Amersfoort naar Rhenen.

Muiderberg zwart van de soldaten

Daarom kreeg het versterkte 1e bataljon van het 42e Regiment Infanterie (circa 550 man) opdracht om zich in de nacht van 13 op 14

Familie Hensbergen met Nederlandse soldaten

Boerderij Anydale met ingekwartierde soldaten en meisje uit de buurt

mei terug te trekken vanuit de omgeving Amersfoort en nieuwe posities in te nemen rond Muiderberg en in het bijzonder de Hakkelaarsbrug. Men kwam tegen 5 uur in de ochtend aan bij de Hakkelaarsbrug. Opstellingen en schootsvelden moesten worden verkend. De kazematten, loopgraven, versperringen, etc. werden bemand. Deel op wacht, deel even slapen. De Hakkelaarsbrug zag op eens zwart van de soldaten, veel meer dan dat er inwoners waren (die bovendien op 13 mei bijna allemaal richting Enkhuizen waren geëvacueerd).

De Duitse Wehrmacht stond die ochtend van 14 mei nog in de omgeving van Amersfoort, rukten langzaam op en zouden later die dag worden opgewacht bij de Hakkelaarsbrug. De troepen bij de Hakkelaarsbrug hadden nauwelijks nachtrust gehad en moesten vanaf 15.30 uur weer de hoogste graad van paraatheid aannemen. Het zou een grote militaire slag worden aangezien Muiderberg een zwaar versterkt 'eiland' was geworden en de Duitsers kwetsbaar.

Tenslotte de wapens neergelegd

Maar zo ver kwam het niet, want de Duitse Luftwaffe bombardeerde die dag Rotterdam en dreigde ook andere steden waaronder Utrecht te bombarderen. De Nederlandse regering besloot daarom in de namiddag te capituleren. De troepen in Muiderberg en Hakkelaarsbrug kregen opdracht om de wapens neer te leggen. Gelet op de uiteindelijke overmacht van de Duitse grondtroepen, artillerie en luchtmacht zou het overigens voor beide kanten een vreselijke slag zijn geweest, die uiteindelijk tot de vernietiging van Muiderberg en Hakkelaarsbrug zou hebben geleid (vergelijk Rhenen bij de Grebbeberg). Dus dankzij de capitulatie werden Muiderberg en Hakkelaarsbrug gespaard!

Alleen de bunkers en kazematten rondom Muiderberg en de Hakkelaarsbrug herinneren nog aan de meidagen 1940. En de UNESCO Nieuwe Hollandse Waterlinie van Muiderberg tot aan de Bies-bosch! Na de overgave duurde het nog maanden voordat de polders weer waren leeggemalen en Muiderberg niet langer een 'eiland' was!

'De barak naast Anydale was nog niet gebouwd dus de soldaten werden onder andere bij ons ingekwartierd. Circa 30 man plus officieren waaronder een majoor en kapitein. De sol-daten in de stal, officieren in kamers in onze boerderij. De schuur lag vol geweren, mitrailleurs, e.d. waaronder een zware mitrailleur op een soort handkar.'

(Piet van Diest, boerderij tegenover Anydale, februari 2018)

'Aankomst in Muiderberg. Direct de bewaking van de aanwezige troepen overgenomen. Bataljon ondergebracht, stellingen verkend en bezetting geregeld. Ongeveer 15.30 uur bericht van commandant van 31 Regiment Infanterie 'Grootste paraatheid; alle stellingen bezetten.'

(Commandant 1e bataljon 42 RI majoor L.J. Poelman, december 1940)

'Na terugkomst bleek dat onze boerderij, die immers pal aan de Rijksweg stond, na de capitulatie was gebruikt om de wapens en munitie van de Nederlandse soldaten op te slaan. De geweren en munitie hadden de huiskamer tot de nok toe gevuld. De soldaten schrokken erg dat wij kinderen nietsvermoedend de boerderij kwamen binnen rennen. Geweren en munitie zijn geen kinderspeelgoed en er had gemakkelijk iets mis kunnen gaan, of erger. Een situatie die je als kind niet gauw meer vergeet.'

(Theo Hensbergen, boerderij kruising Hakkelaarsbrug, februari 2018)

BERICHTEN

OPEN MONUMENTENDAGEN IN MUIDERBERG ZA 9 – ZO 10 SEPTEMBER AFGELAST

Zoals alle deelnemers inmiddels al geruime tijd weten, heeft ons bestuur tot zijn spijt moeten besluiten de komende OMD 9-10 september, waarvoor met sommigen al geruime tijd eerder principe-afspraken waren gemaakt, niet door te laten gaan. Om de reden dat in datzelfde weekend ook Swing op de Brink plaatsvindt. Beide evenementen hebben hun eigen, totaal verschillende karakter, waarvoor ook bij de OMD de Brink belangrijk is, maar dan in zijn 'natuurlijke' staat. Er is nagedacht over eventueel een aangepast programma maar de uitkomst was, dit moet je niet tegelijk willen doen.

Natuurlijk gaan de landelijke OMD door, ook in Muiden, Naarden en Bussum. Dus kunnen we daar nu dan eens gaan kijken. Uiteraard kunnen monumenteneigenaren in Muiderberg als zij dat willen zelf hun monument open stellen. Wij hebben hen laten weten dat zij dan via sociale media zelf het publiek daarover informeren, aangezien wij ook geen programmafolder uitbrengen.

En geen misverstand, wij zijn ook liefhebbers van SWING, zeker weten!

RAADPLEGEN ARCHIEF EN BIBLIOTHEEK

Wanneer u onze digitale collectie, onze bibliotheek of de documentatie in ons archief wilt raadplegen, neemt u contact op met Jan de Beus onze vice voorzitter-archivaris, bereikbaar via debeus@hetnet.nl

OVERDRACHT VERZAMELINGEN AAN ONS ARCHIEF

Ons archief is wederom verrijkt met interessante verzamelingen en objecten. Zijn er meer mensen die hun Muiderbergse

Het pand
Florus Bergh
nog compleet
met vier
voordeuren.
Foto omstreeks
1950?

ansichten, boekjes of andere objecten een tweede leven gunnen in een openbare collectie, zij kunnen uiteraard bij ons terecht. Neemt u dan contact op via debeus@hetnet.nl.

VRIJWILLIGERS GEZOCHT VOOR ARCHIVERINGSWERK- ZAAMHEDEN

Wij zoeken enkele digitaal vaardige personen met belangstelling voor de historie van ons mooie dorp, die wat tijd zouden willen besteden om onze archivaris te helpen bij het inventariseren en registreren van documenten en objecten in ons archief en bibliotheek. Zeer leerzaam! Aanmelden via bestuur@st-mhm.nl.

OPTREDEN ECHO OPROEPERS BOEKEN

Sinds de 19e eeuw heeft de Echo Oproeper het gedicht 'o Echo...' luid geroepen om de Echo te demonstreren! Om deze traditie voort te zetten heeft Stichting Monumentaal en Historisch Muiderberg in 2021 Claudia de Raadt en Willemijn Leurs mogen installeren tot nieuwe Echo Oproepers. Wilt u ook een keer de Echo van Muiderberg horen en de oude verhalen eromheen? Voor een donatie vanaf € 20 kunt u van april t.m. september een afspraak maken met de Echo Oproepers voor groepen tot 15 personen. Mail naar echooproeper@st-mhm.nl.

PAND SPAR IS PAND FLORUS BERGH EN NIET DEELS AFGEBROKEN VOOR BANKGEBOUW

In ons artikel Kruideniers in Muiderberg, in het vorige nummer, p. 10, hebben wij gesteld dat in tegenstelling tot eerdere lezingen (RvdH/GrD, Oud Muiderberg, p. 22), het pand Florus Bergh niet is afgebroken voor de bouw van de huidige SPAR-winkel maar is blijven staan en verbouwd. En dat voor de bouw van 'de bank', nu makelaardij, het pand Florus Bergh niet deels is afgebroken want niet daar (ook) stond.

Frits Vlaanderen bracht ons een foto onder de aandacht waarop te zien was dat het pand Florus Bergh geen drie maar zes woningen was, dus tweemaal zo lang. En dus ook stond op het bouwvlak waar het bankgebouw nu staat en dus destijds daarvoor 'half' is afgebroken! Conclusie: onze eerdere onze conclusie is maar 'half' waar. Dank Frits, de geschiedenis is nooit af.

ENCYCLOPEDIË OUD MUIDERBERG

We vermelden hier als gebruikelijk de Muiderbergse encyclopedie, het magnum opus van Harry Mock die te raadplegen is op encyclopediemuiderberg.nl.

Boek '7 eeuwen kerkgeschiedenis op de Muyder Berg'

Stichting Monumentaal & Historisch Muiderberg brengt september 2024 een boek uit over de geschiedenis van de Muiderbergse kerk en een aantal thema's die daarmee samenhangen. In 2024 is het onder zeker voorbehoud namelijk 700 jaar geleden dat de Kerk op de Muyder berg, in onze tijd bekend als Kerk aan Zee, werd gesticht. Meer specifiek, de oudste bouwfase werd gebouwd. De Muiderbergse dorpskerk met zijn 7 eeuwen ouderdom, heeft de gehele geschiedenis van het dorp Muiderberg 'gezien'. Reden voor stichting Monumentaal & Historisch Muiderberg om in samenwerking met de kerkenraad van de Protestantse gemeente Muiderberg, een boekproductie te realiseren over de geschiedenis van de kerk. Voorafgaand wordt een materiaalkundig bouwhistorisch onderzoek uitgevoerd om, zoals in het artikel over de geschiedenis van de kerk in het 3e nummer van het magazine M&HM beschreven, de laatste ontbrekende puzzelstukjes van de kerkgeschiedenis op hun plaats te kunnen leggen.

Het boek wordt een rijk geïllustreerd werk van ca. 130 pagina's, formaat ca 22x28 cm, wordt uitgegeven door uitgeverij Verloren BV te Hilversum en zal verschijnen Open Monumentendag zaterdag 7 september 2024.

Het wordt een echt publieksboek met een zeer gevarieerde inhoud. Zo komen aan bod de bouwhistorie van de kerk (een uitbreiding van het genoemde artikel), Graaf Willem III en de Oorkonde uit 1324 over het 'stichten en doen oprichten van een Capelrije', de resultaten van het

materiaalkundig bouwhistorisch onderzoek naar de 'oudste' bakstenen in de fundering, zeven eeuwen Muiderbergse religiegeschiedenis, het kerkhof en de graven, de geschiedenis van de Hervormde Gemeente vanaf 1686, de historie van de vijf (!) orgels van de kerk, over het familiewapen Nijs en dorpswapen van Muiderberg en de kerk in de kunst. Maar ook over de andere Muiderbergse (voormalige) kerkgebouwen Boskapel en Gereformeerd Kerkje, nu OC De Steeg. Ook wordt aandacht besteed aan de culturele activiteiten (tentoonstellingen en concerten) en aan de maquette van vader en zoon Niewöhner. Uiteraard zal een toekomstvisie niet ontbreken. Ook de vele vrijwilligers die in en om de kerk in verschillende besturen en werkgroepen actief zijn krijgen een podium en wel in de vorm van een reeks paginagrote groepsportretten die verspreid door het hele boek worden afgedrukt.

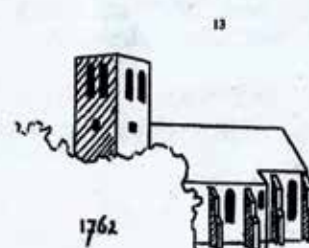
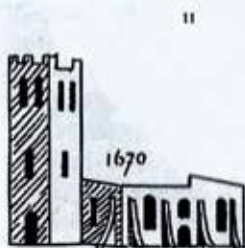
Auteurs zijn o.a. Jan de Beus, Frits Vlaanderen, Wim van Deijk, Hugo Landheer, Andre Potter, Teo Kuipers en Jos Gunneweg. Dominee Rein Brouwer schrijft het voorwoord. Het idee en de uitwerking van het concept zijn van Jos Gunneweg,

de voorzitter van de stichting Monumentaal & Historisch Muiderberg.

Uiteraard gaat het hier niet om een commercieel dekkende boekuitgave. Daarom is de stichting Monumentaal en Historisch Muiderberg een fondsenwerving-scampagne gestart. Zelf heeft de stichting een bescheiden startbijdrage geleverd. Ook de kerkenraad levert een financiële inbreng. De gemeente Gooise Meren spant zich in om een bijdrage te verkrijgen van de provincie Noord-Holland en zijn er een drietal cultuurfondsen aangeschreven, waarvan het RABO-fonds Amstel en Vecht reeds een substantiële toezegging deed. Ook zullen inwoners van Muiderberg in de gelegenheid worden gesteld via een financiële bijdrage hun naam aan het boek te verbinden. Dit kan door de status van Culturele ANBI die de stichting heeft, op een fiscaal aantrekkelijke wijze geschieden.

Voor de boekpresentatie wordt gedacht aan zaterdag 7 september 2024 Open Monumentendag. Deze wordt omlijst met theatrale activiteiten waarvoor nu al de eerste ideeën worden uitgewerkt.

Alles uiteraard onder het voorbehoud dat de fondsenwerving slaagt, maar daar heeft de organisatie een goed gevoel bij.

DODENAKKERS

DE MUIDERBERGSE DODENAKKERS

Foto Niels van der Giessen

In dit nummer staan de Muiderbergse dodenakkers - zoals dat in wat archaisch taalgebruik heet - centraal. De joodse begraafplaats, de Algemene begraafplaats aan de Badlaan en de begraafplaats van de Kerk aan Zee.

Het zijn plekken van verstillig en contemplatie en met een bijzondere flora en fauna. Waar men overleden familieleden en vrienden herinnert. Waar men denkt aan het werk van daar begraven dichters en musici.

Jan de Beus opent met 'Herinneringen aan de begraafplaatsen in Muiderberg'. Dan is er het interview dat John Zevenbergen had met Jacques de Boer, de beheerder van de begraafplaats van de Kerk aan Zee. Anton Steller, die in dienst van de gemeente Gooise Meren beheerder is van alle begraafplaatsen in de gemeente, geeft een sfeerimpressie van de Algemene Begraafplaats aan de Badlaan die eind 18e eeuw werd gesticht als particuliere instelling. Deze begraafplaats heeft ook bekend gestaan als de Lutherse Begraafplaats en is sinds 1956 een gemeentelijke begraafplaats. Ten slotte het interview dat Jan de Beus had met Dirk Jan Groen, de beheerder van de Joodse Begraafplaats. Deze werd gesticht in 1642 en is met ca 45.000 graven de grootste nog in gebruik zijnde joodse begraafplaats van ons land.

VROEGE HERINNERINGEN AAN DE BEGRAAFPLAATSEN IN MUIDERBERG

tekst en foto's JAN DE BEUS

Nu eens een ander epistel dan u gewend bent van mij. Wat minder data en samen dan in mijn stuk over de begraafplaats bij Kerk aan Zee, zoals eerder verschenen in het MHM Magazine van maart 2022. Mijn vroege herinneringen aan de begraafplaatsen in Muiderberg gaan terug naar het moment dat ik als vier- of vijfjarig jongetje lang genoeg was om vanuit mijn slaapkamerraam over de gigantische Joodse begraafplaats uit te kijken. Vanuit de Echolaan gezien bedoel ik het deel rechts van het hoofdgebouw tot en met het Echobos. Mijn fascinatie voor de andere twee begraafplaatsen kwam niet veel later. Oral History en dat is wat ik ook met dit artikel heb gepoogd te doen. Als ik bezoek krijg van personen die Muiderberg nog nooit bezocht hebben, vertel ik altijd dat ik in een prachtig dorp woon waar er met onze drie begraafplaatsen, meer doden dan levenden hun plek gevonden hebben!

De joodse begraafplaats

Het fascineerde mij enorm en al voordat ik een stap op de begraafplaats gezet had, kon ik vanaf ons gepachte land, dat trouwens toebehoorde aan de joodse gemeente, al via de kieren in de begraafplaatsmuur, daar waar nu de volkstuinten zijn, kijken naar de grafstenen waarvan ik de meeste teksten niet kon lezen. Los van de Hebreeuwse teksten was er ook een andere jaartelling. Twee jaar later, toen ik zes of zeven was, klom ik in één van de bomen naast de brandweerkazerne en liet mij vallen aan de andere kant van de muur in het hoge gras op de begraafplaats. Methode twee was om vanuit het Echobos tussen het prikkeldraad van de omheining door de kruipen. Optie drie was om over de muur aan de Googweg te klimmen of optie vier, als laatste, om vanuit de Noordpolder over de sloot te springen. Op welke manier dan ook, het was altijd overweldigend om over deze begraafplaats te

wandelen. Over dit surrealistisch kunstwerk met een rijkdom aan dood, zoals Boudewijn Buch het ooit eens omschreef, is veel te melden.

Nog steeds niet alles verteld

Veel is er al over deze begraafplaats geschreven (zie de bronnen) maar toch lang niet alles. Ik werkte recentelijk mee aan de in 2019 verschenen publicatie van Harry Mock over deze begraafplaats die ik van harte aanbeveel voor diegenen die er iets meer over willen weten. Zie ook zijn encyclopedie van Muiderberg op internet. Ik ga verder met een en ander te vertellen wat niet of minder beschreven is.

Als kind hoorde je op zaterdag - of was het zondagmorgen? - de gewerschoten van lokale jagers. Het barst er van de hazen en konijnen. Destijds was Simon Waterman de beheerder die met zijn vrouw woonde in het hoofdgebouw. Wij kenden hem, spraken met hem, maar het kwam niet bij ons op (mijn familie) om er eens,

laten we het zo zeggen, funerair te gaan wandelen. Dan had ik gewoon via de toegangspoort de begraafplaats kunnen betreden.

Historische begrafenisdag en bijzondere graven

Ik heb ook nog een herinnering aan de begrafenis van de gevierde violist, componist en journalist Max Tak in 1967. Het halve dorp stond vol met auto's en het verhaal ging dat er een belangrijk muzikant begraven werd. Dat klopte dus ook!

Ook wat minder bekende kunstenaars als de romantische schilder Moritz Calisch (1819-1870) en de neo-expressionist Ruven Levav (1948-2014) liggen er begraven, als ook de directeur van de Amsterdamse diamantbeurs David Granaat. Zijn graf lijkt op een Griekse Tempel, totaal anders dan de doorgaans saaiere, staande zerken die de overhand hebben en bevindt zich achter de houten, nu niet meer in gebruik zijnde, toegangspoort bij de volkstuinen. Schuin tegenover het grafmonument van David Granaat is een liggend grafmonument met de tekst van Johann Wolfgang von Goethe's Wandrers Nachtlied (1780) dat later zo prachtig in muziek vertaald is door onder andere Franz Schubert.

*Über allen Gipfeln
ist Ruh.*

*In allen Wipfeln
Spurest du*

Kaum einen Hauch;

Die Vögelein schweigen im Walde.

Warte nur, balde

Ruhest du auch.

Zo zijn er ook graven van gestorvenen in verre oorden als Paramaribo en Turijn. Ook twee grafmonumenten vergelijkbaar met obelisk en een die wel een beeld van de Joods, Brits, Indiase kunstenaar Anish Kapoor (1954) kan zijn.

Ik herinner mij ook nog als kind de reeds lang verdwenen houten zerken gezien te hebben. En los van de eerder genoemde hazen en konijnen, waren er ook ringslangen waar ik als de dood voor was. Maar je hoorde ook de uilen als het donker werd. Toen en nu. Ik heb over de hele aardbol vele Joodse en niet-Joodse begraafplaatsen bezocht, maar deze in Muiderberg blijft één van mijn favorieten.

De Algemene Begraafplaats

De tweede begraafplaats die als kind veel indruk op mij maakte is de vroegere Lutherse/Familie begraafplaats, nu Algemene Begraafplaats, aan de Badlaan. Mijn grootouders Gerrit de Beus en Gijsbertje Niewohner verhuisden in 1962 van de Brink (Huiuze Gruno State en Cafe De Landbouw) naar de Tesselschadelaan 11. Als kind liep je dan door de lange tuin en kwam je uiteindelijk uit bij de afrastering van de voornoemde begraafplaats. Ik zag dan altijd tussen het groen van de bomen en struiken door het monumentale grafmonument van de Familie Groen van Waarder, met de twee honden in marmer, en jaren nadien, tot de dag van vandaag, ben ik er vaak geweest. Als kind fantaseerde je er over alles wat er te zien was en later ben je onder de indruk van de prachtige grafmonumenten en bomen, waar onder bijzondere zeer oude taxus, die een grote romantische uitstraling hebben.

Verstoppen in de grafkelder

Ook over deze begraafplaats is al veel gepubliceerd, zie de bronnen. Maar er is meer over te vertellen. Als kind hoorde ik de verhalen over bewoners van het Huisjeskamp Waarhuis die tijdens razzia's in de Tweede Wereldoorlog zich verstopten in de oude grafkelders, van deze aan de achterkant van het HKW

terrein gelegen begraafplaats. In de zeventiger en tachtiger jaren van de vorige eeuw waren vele van deze grafkelders in verval, waren de toegangsdeuren verrot en zag je bij binnenkomst de schedels en beenderen liggen. Twee jaar terug vertelde een kleindochter van de eigenaar van het destijds befaamde Hotel Restaurant Flora op de hoek van de Badlaan, Zeeweg en Nienhuis Ruyskade, dat er kinderen waren die op de begraafplaats gevonden schedels op stokken plaatsten en ze omhoog hielden achter de heg van de aan de bij Flora behorende speeltuin, ter meerdere pret voor henzelf, maar kinderen en hun ouders op de speeltuin, de stuipen op het lijf jaagde. Ach, ik moet er wel om lachen.

Op een oude prent van de eerste grafsteen van de dichter Jan Frederik Hilmers (1767-1813) zie je een directe doorkijk naar de Kerk aan Zee (zie frontpagina). Er stonden toen veel minder bomen en het is duidelijk dat deze begraafplaats het hoogste punt in ons dorp is. De steen op Hilmers graf nu - hersteld door J. Hilman - is zijn tweede grafmonument.

De voornoemde Kerk aan Zee heeft ook een begraafplaats waar ik als kind vaak kwam. Geboren en gedoopt in 1958 kwam ik er vaak met mijn familie na de kerkdienst op zondagmorgen. Mijn overgrootvader Dirk de Beus vervulde er een functie in het kerkbestuur en als ik sterf kom ik in zijn graf te liggen. Mijn ouders, grootouders, overgroot- en zelfs betovergrootouders hebben er nog steeds hun laatste rustplaats en op de zondagen maakten we er als familie vaak een rondje om de kerk, langs de graven en kwamen de oude verhalen los. Dan werden er herinneringen opgehaald en dat maakte de doden weer een beetje levend.

Begraafplaats Kerk aan Zee

DE BEHEERDER VAN DE BEGRAAFPLAATS VAN KERK AAN ZEE

door JOHN ZEVENBERGEN

Jacques de Boer is sinds 2013 beheerder van de begraafplaats van de Kerk aan Zee. Jacques' wortels liggen in Diemen, waar hij ook opgegroeid is. Van origine is Jacques een HTS'er weg- en waterbouw en heeft daar de studie bouwkunde aan toegevoegd. Zoals genoegzaam bekend in Muiderberg en omstreken en ook door Jacques aangestipt, kent de begraafplaats van de Kerk aan Zee een lange geschiedenis. Alhoewel het niet uit te sluiten is dat er eerder mensen begraven zijn rondom de kerk, is het met de introductie van de Hervormde Kerk rondom 1690 aannemelijk dat er vanaf die tijd begrafenissen hebben plaatsgevonden.

Net zoals zo veel dingen in de omringende wereld gaat ook de begraafplaats aan de Kerk aan Zee met de tijd mee. Onder bezielende leiding van Jacques is de begraafplaats een duurzamere en milieuvriendelijke richting ingeslagen. Sinds 2017 is het op de begraafplaats en bij begrafenissen - waarvan er zo'n 5

tot 10 per jaar plaatsvinden - de doelstelling de uitstraling van de begraafplaats zo natuurlijk mogelijk te maken. Dit vertaalt zich in het toepassen van bloemen, planten en bomen, waarmee de begraafplaats een kleurrijker en natuurlijker karakter krijgt. Aan het plaatsen van de vegetatie en de tijdstippen van het bloeien van de bloemen ligt overigens een minutieus uitgedacht plan ten grondslag die de hele begraafplaats van ruwweg 200 graven en 10 urnen - waarvan er 8 zijn toegewezen - beslaat, zoals te zien in het zgn. bollenplan.

De uitvoering van dit plan wordt verzorgd door de 'onderhoudsploeg', een groep vrijwilligers naast Jacques bestaande uit John Kruihof, Chris Nugteren, Jos Carbaat, Dirk Meijer, Jan de Haan en Luuk Donders.

Een bijkomend voordeel van de aanwezige vegetatie is, dat de al aanwezige biodiversiteit hiermee een extra stimulans heeft gekregen. Dit trekt ook een scala aan dieren aan, zoals vogels, insecten, (ring)slangen, konijnen en egels. Hierbij haalt Jacques een anekdote aan over een eekhoorn die de omgeving dermate prettig vond dat het besloot om in de kerk een slaapplaats te creëren. Naast de vergroening van de begraafplaats, is er ook nagedacht over het verduurzamen van de begrafenissen zelf. Zo zal in de (nabije) toekomst het toepassen van eenvoudig biodegradeerbare materialen zoals mycelium* als kistmateriaal

◀ Jacques de Boer aan de achterkant van de Kerk aan Zee met op de voorgrond de nog steeds functionerende waterput - foto John Zevenbergen

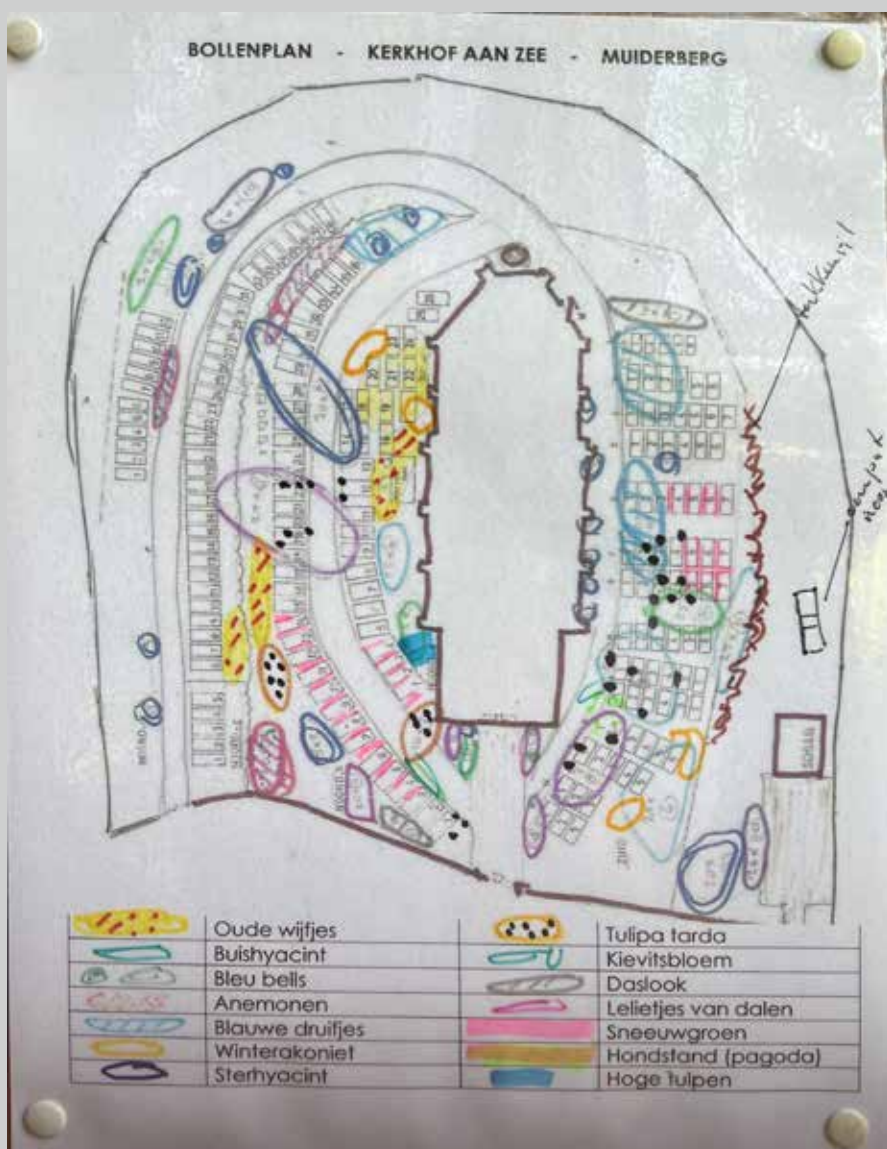
Bronnen en beknopte aanvullende informatie:

- Harry Mock, Joodse begraafplaats, Muiderberg. Uitgave NIHS, Amsterdam, 2019
- www.encyclopediemuiderberg.nl
- Jan de Beus, Begraafplaats Kerk aan Zee, Muiderberg. MHM Magazine, Jaargang 2, nummer 2, maart 2022
- Boudewijn Buch, Literair omreizen: Een idioticon. Uitgave Guus Bauer, Amsterdam, 1983
- Marinus van Hattum. Jan Frederik Helmers. Uitgave Scheephouwer en Brinkman, Amsterdam, 1996
- Johann Wolfgang von Goethe's Gedichte in Zeitlichen Folge. Insel Verlag, Frankfurt am Main, 1986

Familiegraf Ter Beek-Landwaart bij Kerk aan Zee

Vanuit 'de 13 van de molen' naar 'Dodenakkers - begraafplaats Kerk aan Zee', komen we uit op de grafsteen van Pieter ter Beek en Willemijntje Landwaart. Het familiegraf is geruimd maar de steen is bewaard.

Zogenaamd bollenplan van de begraafplaats Kerk aan Zee

een optie worden. Dit is een natuurlijk product gebaseerd op het wortelnetwerk van paddenstoelen. Dit materiaal heeft een kortere degradatietijd dan conventionele materialen. Houten kisten en dan met name eikenhouten kisten kunnen bijvoorbeeld meer dan 30 jaar meegaan zonder noemenswaardige degradatie.

Een ander punt is dat sinds enige tijd ook niet-leden van de kerkelijke gemeente hier begraven kunnen worden of bijgezet in het urnengraf.

Jacques' gedachten gaan verder dan alleen de begraafplaats zelf. Zo is hij een van de geestelijke vaders van het concept om de kerk uit te breiden. Aan de achterkant van de kerk en staand recht voor de nog steeds functionerende en in gebruik zijnde waterput, laat hij de piketpaaltjes zien (eentje rechts op de foto van Jacques zichtbaar) die de contouren aangeven van deze mogelijke uitbouw. Naar zijn bescheiden mening een welkome aanvulling die door gebruik van duurzame materialen juist meer cachet geeft aan de begraafplaats en daarmee aan aantrekkingskracht wint. De toekomst zal leren of deze uitbouw er komt en of daarmee Jacques' visie nog tastbaarder al worden.

* www.wur.nl/nl/show-longread/mycelium-van-paddenstoelen-als-veelbelovende-eiwitbron-voor-de-toekomst.htm
Zie ook: Jan de Beus, Begraafplaats Kerk aan Zee. MHM magazine nr 2, maart 2022

De begraafplaats van Kerk aan Zee rond 1960

Nieuwe onderhoudsvorm

Om die inzakkingen te voorkomen hebben we besloten te laten groeien wat er opkomt en dit waar nodig te begeleiden. Alle zandvlakten te laten begroeien met vaste planten, bollen en stinzeplanten. Na het ruimen van graven creëren we een (proef- of herstel)tuintje i.p.v. een lege zandvlakte. Soms lijkt het een rommeltje, maar het is wel met een doel. Vooral toen ik dit jaar na twee weken vakantie rond Koningsdag en Kroningsdag (ik was in Engeland) weer terugkwam had er een explosie van groen plaatsgevonden. Dan duurt het weer even voordat we een en ander op orde hebben.

FLORA OP BEGRAAFPLAATS KERK AAN ZEE toen en nu

tekst & foto's* LUKK DONDEERS

Zoals het vroeger ging

Onlangs kreeg ik bovenstaande foto aangereikt. Ik heb er een kopie van gemaakt. Dus fototechnisch niet zo'n best plaatje maar we zien hier een van onze voorgangers in de jaren '60 van de vorige eeuw. Er is nog geen muurtje tussen de weg en het kerkhof. Alle graven lijken een betonnen paaltje met codenummer (denk ik) te hebben. Er is minimale plantengroei op een graf en de rest is geschoffeld en weggehaakt en wordt in de kruiwagen weggevoerd. De dan nog kleine bomen zijn al wel vol gegroeid met klimop. De Taxus rechts en links van de ingang staan er al. De harkers van die tijd: Jan Ter Beek en Teus de Haan, ze hebben hun rust gevonden naast elkaar aan de zeezijde van de kerk.

Het is denk ik zes jaar geleden is, dat we als harkers bijeen kwamen om wat meer planmatig te werk te gaan. Had eenieder eerst een eigen maand om te schoffelen en te harken, besloten we gezamenlijk op vrijdagochtend aan de slag te gaan. Zo kunnen we elkaar adviseren, leren en helpen.

Alleen maar harken en onkruid wieden lijkt niet het juiste antwoord op de problemen die zich op het kerkhof voordoen. Problemen als bijvoorbeeld wegzakkende ornamenten, veel druk van het zand op de scheidingsmuur aan de straatzijde. Wij denken dat het weg schoffelen/harken van alle planten inclusief hun wortels het water op deze zandmassa niet wordt vastgehouden en de sporadische planten verdrogen. Na een flinke regenbui stroomt water en zand de Kavelberg af.

Door de seizoenen heen

Herfst

In de herfst hebben we de laatste jaren veel bollen geplant met daarboven en tussendoor vaste planten (lasagnabeplanting). Dit geeft in het voorjaar veel bloemen en als die zijn uitgebloeid komt het loof van b.v. Vrouwenmantel, Ooievaarsbek (Geraniums) en ook de varens komen weer terug. Deze manier van begroeiing heeft op een gegeven moment weinig zorg nodig, want onkruid zal minder kans krijgen. In deze tijd bloeit de Sedum Herbstfreude ook wel Hemelsleutel genoemd. (Een mooiere naam kun je niet bedenken voor deze plant/bloem op een kerkhof.)

We laten in de herfst het blad liggen ter bescherming en voeding van de bodem. Ook leven er dan een heleboel diertjes, kan de egel lekker scharrelen enz. De paden worden bladvrij gehouden.

Winter

Vlak voor de winter snoeien we diverse bomen en struiken, soms moeten we ook rooien. Met het hout wordt een ril gebouwd achter de opslagruimte aan de dorpszijde van het kerkhof. We doen dan ook onderhoud van de randen van de paden, en we maken dammetjes van oude grafelementen. We laten nog veel uitgebloeide planten staan. Zij vormen bescherming en onderkomen voor diverse spinnetjes, torretjes en nog veel meer. En ondertussen bloeien de talloze Helleborussen. De banken gaan in de opslag en worden aldaar onderhouden.

Lente

In de lente komt het los: eerst de winterakonieten en de sneeuwkllokjes, dan de talloze blauwe druifjes, narcissen en kleine tulpjes. Het meest trots ben ik op de kievitseitjes naast de ingang van de kerk en rond de vogelwaterbak. Ook staan hier veel Pagodes. We proberen ze overal te plaatsen voor, achter en tussen de graven. Zie het bollenschema elders in dit nummer.

Aan het eind van de lente hebben de vaste planten hun loof weer terug en gaat groen de overheersende kleur worden. Dit is ook de tijd dat we flink aan de bak moeten om het spontane groen dat we niet zo wenselijk vinden te verwijderen of te verplaatsen.

Zomer

Aan het begin van de zomer staan de prachtige stokrozen naast de kerk, kleurt het kerkhof rood van de papaver en wit van de zomervijnstraal, niet geplant maar spontaan opgekomen. Her en der torent vingerhoedskruid boven de graven uit. Aan de straatzijde steken de bolhortensia's de kop boven het muurtje uit.

En heb je soms een prachtig plekje gecreëerd dan kan het zomaar 'verstoord' worden door een begrafenis of herstelwerkzaamheden aan de kerk en gaan we dat weer herstellen. We zijn nog lang niet klaar met het vervolmaken van Kerkhof aan Zee.

* winterdronefoto Kerk aan Zee Niels van der Giessen

door ANTON STELLER

Als je op de begraafplaats rondwandelt en de namen op de grafstenen hardop leest, dan komen beelden en herinneringen boven. Herinneringen van dierbaren die zijn geweest. Het gevoel dat zij dichtbij zijn en het niet lang geleden is geweest.

Dat gevoel bekwam me toen ik in mei 2017 voor het eerst de algemene begraafplaats in Muiderberg binnenliep. Op de twee pilasters bij de ingang staan de woorden 'familiebegraafplaats' ingehakt. Al bijna 240 jaar worden hier dierbaren begraven, wat begon als één van de eerste buitenbegraafplaatsen van Nederland.

Als je door de monumentale bomenlaan naar de achterzijde van de begraafplaats loopt, dan kom je op het oudste gedeelte van de begraafplaats. De grafstenen liggen geordend en strak in het gelid. Sommige namen roepen herkenning op zoals Heinze, van Maurik, Helmers of Doeff. Anderen roepen vragen op. Soms lichten de ingehakte symbolische afbeeldingen of tekst een tipje van de sluier op en vertellen wie iemand was en in welke verwachting iemand heeft geleefd.

De algemene begraafplaats in Muiderberg is één van de zeven algemene begraafplaatsen in onze gemeente waar ik samen met vijf toegewijde collega's mag werken. Dagelijks worden nabestaanden door ons begeleid die hun geliefden begraven en mogen we meewerken aan het meegeven van een dierbare herinnering aan een verdrietig moment. Naast het begeleiden van uitvaarten wordt het groen van de begraafplaats onderhouden.

Wie wandelt over de begraafplaats ziet regelmatig bordjes bij graven staan waarop gevraagd wordt contact op te nemen met de administratie. Op deze manier wordt gehoopt in contact te komen met nabestaanden als het grafrecht verloopt of een

IMPRESSIES OMTRENT DE ALGEMENE BEGRAAFPLAATS AAN DE BADLAAN

'Als de doden begraven zijn in de harten van de levenden, zijn zij waarlijk dood'
- Loe Xun -

Foto Jos Gunneweg

rechthebbende van een graf is overleden. Het op orde houden van de administratie is een belangrijk onderdeel van ons werk.

Naast begraven en herinneren is de begraafplaats in Muiderberg ook een begraafplaats met een grote cultuur-historische waarde. De gemeente Gooise Meren herkende deze waarde en wees in 2021 delen van de begraafplaats aan als gemeentelijk monument. Bij het beheer van de begraafplaats is het belangrijk deze waarden te herkennen en zorgvuldig te bewaren.

Zo werd in 2022 het markante hekwerk aan de voorzijde van de begraafplaats hersteld na zorgvuldig onderzoek naar hoe dit vroeger was geweest.

Zo door de jaren heen verrast de begraafplaats mij elke keer opnieuw: door een ontroerend gesprek met een nabestaande of een verhaal bij een graf. En soms door een bijzondere natuurwaarde die zomaar bevestigd wordt. Zo bleek de begraafplaats een belangrijke plek waar vleermuizen naar voedsel zoeken en werden er enkele broedplekken in de Lindelaan gespot. Ook is de betrokkenheid van de bewoners en nabestaanden bij de begraafplaats heel fijn. Afgelopen jaren is er een paar keer een rondleiding verzorgd die op ruime belangstelling mocht rekenen.

Tenslotte hoop ik namens de gemeente Gooise Meren mijn bijdrage te mogen blijven geven in verbondenheid met nabestaanden en bewoners, de geschiedenis en de natuurwaarden van deze bijzondere plek.

◀ Anton Steller is beheerder van de gemeentelijke begraafplaatsen van Gooise Meren - foto Jos Gunneweg

tekst & foto's JAN DE BEUS

Het is een winderige dag als ik op mijn fiets naar de Joodse begraafplaats rijd. Daar tref ik Dirk Jan Groen, de enthousiaste beheerder van de begraafplaats. Dirk, geboren in Enkhuizen in 1971 en wonende in Andijk vertelt hoe hij de beheerder geworden is. Na een hoveniersopleiding en een blauwe maandag in een bloemenwinkel in Enkhuizen gewerkt te hebben, vervult hij zijn militaire dienstplicht in Utrecht als motorordonnans. Motorrijden doet hij trouwens nog steeds. Hij is de trotse bezitter van een Harley Davidson. Na het leger komt zijn nieuwe levensfase. Dirk wordt grafdelver, zeg maar doodgraver en voorloper bij begrafenissen in zijn nieuwe woonplaats Andijk. Maar zo'n zestien jaar terug in 2006/2007 wordt hij benaderd door Jigal Marcus Zower van de Joodse Gemeente in Amsterdam of hij belangstelling had om beheerder te worden van de begraafplaats in Muiderberg. Dat heeft toen niet tot een nieuwe baan geleid, maar nadat de toenmalige beheerder Jan van Mierlo vertrok en Dirk in 2009 voor de tweede keer werd benaderd door de Joodse Gemeente, nu door Hanna van Beets, is het wel goed gekomen.

Dirk werkt nu zo'n veertien jaar op de begraafplaats. Toen hij startte in 2009 waren er zo'n 40 begrafenissen per jaar. Dat zijn er nu nog geen 30 meer. Baas boven baas, collega Jan van Galen uit Muiderberg, werkt er al sinds 1987. Ook andere Zandhazen hebben er gewerkt. Denk aan Henk van het Klooster, Gerrit de Haan en de reeds overleden Leroy den Hartog.

Als antwoord op mijn vragen vertelt Dirk dat het nog steeds niet mogelijk is om er begraven te worden als je moeder niet Joods is. Dit in tegenstelling tot de liberaal Joodse begraafplaats in Hoofddorp. Er wordt ook nog steeds gejaagd op de begraafplaats want een lokale jager heeft nog steeds een vergunning om het overschot aan hazen en konijnen af te schieten. Dat was vroeger ook al het gebruik en dus niets nieuws onder de zon. Een opmerkelijk verhaal wat Dirk vertelt

DIRK JAN GROEN, BEHEERDER JOODSE BEGRAAFPLAATS MUIDERBERG

gaat over een groep vrijwilligers van een Christelijke kerk die onder het mom van Boete en Verzoening werkzaamheden op de begraafplaats hebben verricht om zeg maar, iets goed te maken, in verband met het afgrijselijke lot

lijmen. Maar de laatste jaren heeft deze club niets meer van zich laten horen.

Los van mensen die de doden bezoeken, familie of niet, en funeraire toeristen, komen er ook veel bezoekers uit het hele land om de prachtige

korstmossen te bewonderen. Naast de hazen en konijnen, kun je ook uilen, ijsvogels, ringslangen en vossen aantreffen op de begraafplaats. Dirk vertelt ook dat er op deze begraafplaats nog altijd met de hand gewerkt wordt. Geen motorisch geweld, maar gewoon een graf graven met de schep zoals al eeuwen gebruikelijk is. Dat moet dan met onze zandgrond nog wel te doen zijn, maar als je in de klei moet graven, zoals Dirk dat in Andijk deed is het een ander verhaal. Dan ben je blij als je op je zestigste kunt stoppen met graf delven. Maar zo ver is het nog niet en de graafmachine is al

besteld in verband met de arbowed!

Tijden veranderen. Dirk laat ook de laatste uitbreiding van de begraafplaats zien en we wandelen nog langs wat bijzondere graven op het oudere deel. Dirk, bedankt voor het gesprek en de mooie verhalen.

dat de Joden in het verleden ooit overkomen is en dan specifiek door de daden van 'sommige' Christenen. De dames uit deze club schilderden, waar nodig, de letters bij op de zerken, en de heren voerden reparaties uit zoals het rechtzetten van scheefstaande zerken. Ook werd gepoogd om gebroken zerken te

Het Ambonezen woonoord Coehoorn

door CEES PETERSEN

Sinds september 2012 woon ik met veel plezier aan de Ruijsdaellaan. Een laan, die met de Frans van Mierislaan het gebied bestrijkt waar bijna 75 jaar geleden het Ambonezen woonoord Coehoorn was gelegen. Toen ik daar net woonde, op nummer 7, recht achter de opvallend lichtgroen geschilderde woning de 'Coehoorn' en druk bezig was de achtertuin op te knappen, stuitte ik regelmatig op de fundering van de restanten van dit kamp. Omdat ik dus woon op deze plek en het Woonoord Coehoorn een belangrijk stuk recente geschiedenis van Muiderberg is waar alleen de bewoners van 65 jaar en ouder een actieve herinnering aan kunnen hebben, leek het me wel aardig over dit woonoord een artikeltje te schrijven.

Fort Coehoorn

Op deze plek dus, zuidelijk gelegen van de Dorpsweide had rond 1914 Fort Coehoorn gebouwd moeten

worden. In 1910 gaf de Nederlandse legerleiding namelijk aan dat versterking van de Stelling van Amsterdam, de verdedigingslinie van Amsterdam op het traject Muiderberg-Uitermeer, noodzakelijk was. In 1913 werd het directieverblijf aan de Eikenlaan gebouwd, wat nu particulier bezit is en de Coehoorn heet. Verder dan de aanbesteding van het Fort in 1914 is het niet gekomen want kort daarna brak de Eerste Wereldoorlog uit. Vanwege dit en de inzet van moderne technieken (denk aan vliegtuigen) verloor de Stelling van Amsterdam zijn functie en was verdere versterking niet meer nodig. Het Fort was vernoemd naar Menno baron van Coehoorn (1641-1704) een militair en beroemd architect en bouwer van militaire verdedigingswerken. Op de plek heeft decennialang een militair magazijn gestaan en tijdens de eerste periode in 1940-1945 was het eerst een 'Erholungs'-legerkamp van de Kriegsmarine. Na de Tweede Wereldoorlog

Portret Menno baron van Coehoorn van Casper Netscher - collectie Rijksmuseum

werd het gebruikt ten behoeve van de repatriëring van Nederlandse militairen uit Nederlands Indië.

De repatriëring van Molukkers naar Nederland

Molukse militairen dienden in het Koninklijke Nederlands Indisch Leger (KNIL) op Java en dit Indische leger speelde een grote rol in de acceptatie van het Nederlandse gezag in de regio. Molukkers stonden ook bekend om hun trouw en moedigheid. Zij konden echter vanwege het bewind van Soekarno niet terug naar de Molukken vanwege de kwetsbaarheid van de buitenlandse troepen en dus ook van het KNIL. In de periode 1945-1968 kwamen er in totaal 300.000 Indische Nederlanders naar Nederland. Hiervan kwamen tussen 1951-1989 ruim 14000 Molukkers, Molukse (ex-militairen met hun gezinnen, naar Nederland en werden hier, voornamelijk in woonoorden, opgevangen. De top 10 gemeenten van Nederland met de meeste reeds daar wonende Molukkers hebben een Molukse wijk gekregen. De grootste aantallen zaten in Leerdam, maar ook in Huizen, Vught, Assen, Doesburg, Culemborg, Tiel en Middelburg. Er waren in totaal 50 woonoorden verspreid over heel Nederland, waar ruim 2800 gezinnen waren ondergebracht. Veel woonoorden hadden eerder een andere functie gehad, zoals een doorgangs- of concentratiekamp tijdens de Tweede Wereldoorlog of in bestaande of snel gebouwde barakken.

◀ De Coehoorn op een oude foto

In woonoord Coehoorn?

Eddie de Paape
e.depaape@streekmedia.nl

Hilversum ■ Op het zoekplaatje van vorige week is geen enkele reactie binnengekomen. Ook niet uit Muiderberg, waar de foto waarschijnlijk is gemaakt. Wie op internet zoekt met de trefwoorden 'Muiderberg' en 'Ambonesezen' komt echter al snel terecht bij fort Coehoorn in Muiderberg, dat in de periode 1951-1964 als Moluk woonoord fungeerde. «Op het voormalige forterrein is rond 1951-1959 het barakkenkamp Muiderberg gebouwd»; is te lezen op www.stelling-amsterdam.nl. «Nederlandse militairen die terug kwamen uit Nederlands-Indië en in dienst wilden blijven werden er tussen 1947 en 1949 opgevangen, voornamelijk de ouders in Nederland geplaatst werden. In 1949 werd de naam gewijzigd in 'Algemeen Depot Koninklijke Landmacht Detachement Muiderberg.' Tussen 1951 en 1964 werden ruim honderd Ambonese KNIL-militairen uit Nederlands-Indië geplaatst. In het najaar van 1964 werden alle ouders in de barakken ondergebracht en zijn de barakken gestopt. Drie jaar later zijn er woningen op het terrein gebouwd.» De foto van Stevens dateert dus vermoedelijk uit de jaren 1950. Of uit 1964, bij het vertrek van de Ambonesezen?

Dan het nieuw zoekplaatje. Hooftvrij met aanhang voor een fraai clubhuis, jaren vijftig. 'Hilversum' staat op het shirt van twee personen. Waar en wanneer is deze foto genomen, en bij welke gelegenheid? Helpen bij dit zoekplaatje kan via fontstevens@gooienemmerland.nl of DeLooi.nl, Eemlander.

52. Gezinnen, 278 Personen, 6 Missenstand, Totaal 284
24 juli 2013 GDF Foto ca. 1962

Knipsel uit de Gooi & Eemlander met foto van omstreeks 1962

Molukkers in Muiderberg

Op deze plek werden vanaf 1951 in totaal 284 (!) Molukkers ondergebracht. Dat is waar nu zo'n 30 woningen staan, namelijk de Ruysdaellaan en de Frans van Mierislaan met ongeveer 135 bewoners. In de tijd van het Molukse woonoord betrof het 52 gezinnen waarbij hier dus ruim 170 kinderen hebben gewoond en gespeeld! Deze gezinnen woonden in twee grote barakken die verdeeld waren in kleine kamertjes aan beide zijden van een gang over de volle lengte van de barak. Hier werd gekookt en gewoond! Daarnaast waren er nog verscheidene andere barakken met een gemeenschapsfunctie, zoals een centrale gaarkeuken, een geloofshuis en een schooltje. De entree naar het kamp was aan de Eikenlaan, links van de woning de Coehoorn. Er woonden dus op deze oppervlakte meer dan twee keer zoveel mensen als er nu wonen!

Integratie in de gemeenschap

De komst van een kleine 300 personen uit de Indische koloniën naar het kleine dorp Muiderberg moet haast wel een kleine cultuurschok zijn geweest. Andere gebruiken, een andere keuken en kleuren en geuren waren op zijn minst zeer interessant te noemen. De kinderen gingen gewoon naar de twee lagere scholen in het dorp en naar het vervolgonderwijs in de regio. Claudia de Raadt (ja, ja het eerste lid van de "Club van 100") die ik over dit onderwerp sprak kan zich alleen maar plezierige dingen herinneren. Kamp Coehoorn was geen gesloten kamp en het was een komen en gaan van Muiderbergse kinderen. Er werd dus over een weer bij elkaar gespeeld en ook de filmbeelden

Barakken gezien vanaf de dorpsweide met op de voorgrond de Eikenlaan

◀ Positie huidige straatpatroon geprojecteerd op oude schets van het woonoord Coehoorn. Schets waarschijnlijk afkomstig van Piet de Raadt

die bewaard zijn gebleven laten zien dat de integratie op de scholen prima verliep. 'Ze roken wel anders' en 'ze aten een ui zoals wij een appel', maar dat was juist leuk en interessant. Wat natuurlijk wel hielp was dat het allemaal Christelijke gezinnen waren. Muiderbergse mensen leerden spelenderwijs wat woordjes Maleis en het vliegeren werd populair want dat konden de Molukse jongetjes als de beste! Er werden in het kamp wekelijkse filmavonden

Slechts het beste van de koe gaat naar onze klanten toe

Dorpsstraat 14 | 1399 GV Muiderberg | 0294 26 1315 | info@slagerijdalmulder.nl

VILLA CAECILIA - BRINK 24

FLEVORAMA - N. RUIJSKADE 1

ECHOHOEVE - ECHOLAAN 6A

ROODEKERCKE - FLEVOLAAN 5

75 JAAR VLAANDEREN MUIDERBERG

telefoon 0294 26 3230

DE OUDE FLORISBERG - DORPSSTRAAT 17

georganiseerd en daar gingen de Muiderbergers ook graag heen.

Er is ook vast weleens iemand verliefd geweest op een Moluks meisje of jongetje heb ik mij door Claudia laten vertellen. Wel waren er rangen en standen onder de Molukse gemeenschap die zeker voor spanningen hebben gezorgd. Daarnaast werd er heus weleens geklaagd over het rondslingerende afval en de geuren van het kamp. Boodschappen werden voornamelijk in het dorp gedaan want een auto bezat men niet in die tijd. In algemene zin kan rustig gesteld worden dat de Molukkers door hun aard, bescheidenheid en gezagsgetrouwheid voor weinig problemen hebben gezorgd toen zij hier woonden.

Foto vanuit de tuin van een bungalows aan de Van Ostadelaanlaan

Foto vanuit het perk van de Paulus Potterlaan (nabij huidige bushalte Pieter de Hoogh)

Een tweede bron is een eerder gepubliceerd gesprek met Jeanne Oosterbaan:

'Achter de van Ostadelaan heeft vroeger een militair kampement gelegen met de naam Menno van Coehoorn. Het stamt uit de tijd van voor de Tweede Wereldoorlog. Na de oorlog werden er Molukkers ondergebracht. Het werd begrensd door de G. Doulaan en de Eikenlaan. Van de percelen aan de van Ostadelaan werd het door een sloot afgesloten. De mensen woonden in evenwijdig aan elkaar liggende barakken. De commandant woonde in een huis aan de Eikenlaan, waar nu nog de naam Coehoorn op te lezen is. De Molukkers waren een goedaardig soort mensen, maar zij hadden natuurlijk een ander leefpatroon. De restanten van hun rijst en andere oosterse gerechten werden door de boer opgehaald voor het vee. Een van hun geliefde bezigheden was het hanengevechten, waarbij grof gekokt werd. De buurt was niet altijd gecharmeerd van de reuk en het lawaai. Afen toe kwam het tot conflicten. Zo is dr. Kosten eens gegijzeld. Hij had een zieke een verklaring gegeven dat hij niet kon werken. Toen de man beter was wilde hij zijn rustperiode voortzetten, maar daarvoor had hij een doktersverklaring nodig. Uiteraard krijg hij die niet. De man ging weg, maar kwam terug met een aantal kameraden, die de dokter in een loods opsloten. Door de dorpsveldwachter werd hij uit zijn benarde positie bevrijd.'

Zoektocht naar bewoners/Oproep

Natuurlijk hebben verscheidene redactieleden moeite genomen om contact te leggen met oud-bewoners maar dat heeft geen resultaat gehad. Graag roepen we eenieder op om ons te helpen nazaten te vinden voor een interview als aanvulling op dit artikel voor plaatsing in een latere editie van dit blad.

Einde van het woonoord

Uiteindelijk moesten alle Molukkers het woonoord Coehoorn verlaten om plaats te maken voor de eerste grote woninguitbreiding van Muiderberg (het Van der Helstpark, de Ruysdaellaan, de Frans van Mierislaan, Pieter de Hooghlaan en de Paulus Potterlaan). De ontruiming ging echter niet zonder slag of stoot. De laatste 26 Molukkers werden gedwongen te vertrekken via de rechter. Maar op 28 november 1962 was de ontruiming een feit en kon met de nieuwbouwplannen worden begonnen.

Monumentaal Historisch Muiderberg

WORD DONATEUR!

..... en help mee de activiteiten van de Stichting Monumentaal en Historisch Muiderberg verder uit te bouwen door een bedrag over te maken op NL 57 RABO 0361 7054 33 t.n.v. stichting st-MHM.

Vul daartoe uw adresgegevens* in op het formulier op onze website st-mhm.nl/word-donateur.

Wij sturen u graag als dank een aardigheidje en u wordt uitgenodigd voor onze activiteiten.

WORD LID VAN DE 'CLUB VAN 100'!

U kunt ook lid worden van de 'Club van 100' van de Stichting. Dan steunt u ons werk met een vast bedrag per jaar meerdere jaren achtereenvolgend.

Dit is fiscaal voordelig voor u omdat de stichting de status Culturele ANBI heeft verkregen.

Een win-win situatie.

Zie voor meer informatie www.st-mhm.nl

Donaties

Eind juli mochten wij 80 donateurs noteren samen goed voor € 2300. Aan allen onze grote dank!

Onze sponsors

AA accountant Els Grootendorst
Fysiotherapie De Spil
Installatiebedrijf C.D. de Haan B.V.
Slagerij Dalmulder
Spar Muiderberg
Bakkerij Tetteroo
Vlaanderen Makelaardij B.V.
Verswinkel Oudshoorn

* beheer adressenbestanden geschiedt conform de AVG in onze regeling verwerking persoonsgegevens.

'Club van 100'

De stichting Monumentaal en Historisch Muiderberg heeft vanwege haar status van Culturele ANBI, april 2022, op kunnen richten, de Club van 100. De eerste twee leden, mevrouw Claudia de Raadt en de heer Frank de Wit mochten wij u voorstellen in ons vorige nummer. Inmiddels is het ledental opgelopen tot 15, waar wij zeer mee zijn verguld! Wij ervaren het als een compliment voor de manier waarop wij, met name via dit magazine, onze doelstelling invullen. Op zaterdag 10 juni jl. hebben wij in OC De Steeg de nieuwe leden van deze club uitgenodigd, om hen in aanwezigheid van de reeds toegetreden leden, even te vieren. Het was op die manier de tweede bijeenkomst van de Club. De eerste was 29 oktober vorig jaar.

De Culturele ANBI geeft mensen die een periodieke donatie aan ons vast leggen voor 5 jaar een bijzondere fiscale aftrekmogelijkheid. In tegenstelling tot de 'gewone' ANBI mag u bij de Culturele ANBI het aftrekbare bedrag van uw schenking met 25% verhogen.

Een voorbeeld. U doet een jaarlijkse schenking van € 100, aftrekpost wordt € 125. Bij een tarief van 37% betaalt u dan maar € 53,73 netto! U bent lid geworden van onze 'Club van 100'! Een win-win situatie.

Dus als u ons nu een 'gewone donatie' verleent van € 50 dan kost u de stap naar de Club van 100 netto maar € 3,73 extra! Wij hopen dat nog meer donateurs in die categorie die overstap willen overwegen.

De voorzitter en de penningmeester

leggen u graag de verdere details uit. Bijvoorbeeld, dat de overeenkomst uiteraard de mogelijkheid kent het meerjarige contract te ontbinden bij overlijden, zodat niet uw nabestaanden met de verplichting worden opgezadeld, en dergelijk zaken.

Voor nadere informatie, mail penningmeester@st-mhm.nl en wij maken graag een afspraak voor een persoonlijk gesprek.

2e bijeenkomst 'Club van 100' - zaterdag 10 juni 2023, OC De Steeg

Niet iedereen was in de gelegenheid maar het werd met een klein clubje, een buitengewoon geanimeerde bijeenkomst waarbij twee leden hun schenkingsovereenkomst, met de overige leden als getuigen, ondertekenden.

Voorzitter Jos Gunneweg heette iedereen welkom. Het was de tweede keer dus een aantal gezichten kenden wij al. Enkele andere leden hadden zich afgemeld, maar laten weten dat ze later toch nog wel eens in ons archief wilden grasduinen en de nieuwe oude gedigitaliseerde Muiderberg filmpjes bekijken. Dat gaan we zeker regelen.

Onder het genot van een hapje en een drankje ondertekenden Hugo Landheer en Hette Zijlstra hun resp. schenkingsovereenkomsten en werden dusdoende officieel lid van de 'Club'. Frank Steensma en Jos Gunneweg tekenden namens de stichting. Een paar weken eerder ondertekenden in klein comité de heer Henk van der Veen als ook een persoon die als lid anoniem wilde blijven. Afwezig wegens vakantie was ook een Muiderbergse die de effectuering van haar aanmelding uitstelde tot na haar terugkeer. Daar wachten we rustig op, want zoals een oud gezegde luidt: wat in het vat zit verzuurt niet!

Jan de Beus bood als archivaris de beide nieuwe leden het welkomspakket aan, een set 'doubletten' uit ons archief. Gunneweg kon de aanwezigen informeren over nieuwe activiteiten. Onder meer over het boek project '7 eeuwen kerkgeschiedenis op de Muyder berg'. Het bekijken van de oude filmpjes blijkt steeds weer een succesnummer. Frits Vlaanderen, onze secretaris heeft op zich genomen de namen van de personen op die filmpjes te achterhalen en deze in een montage hoorbaar of zichtbaar te maken. Hij had alleen maar een opname hoeven te maken van het spontane commentaar van Claudia de Raadt en Jan de Beus die vrijwel iedere persoon herkenden als iemand waar hij of zij mee in de klas had gezeten, of die een achterneef- of nichtje bleek te zijn!

Ondertekening contract door Hugo Landheer, gepensioneerd historicus maar nog heel bezig met onderzoeken en publicaties, af en toe ook voor ons magazine, gids op de Joodse Begraafplaats en hoofdredacteur van de Dorpspraak, de halfjaarkrant van de Dorpsraad Muiderberg. Rechts onze voorzitter.

De handtekening van Hette Zijlstra als lid van de 'Club van 100', in aanwezigheid van penningmeester Frank Steensma. Hette is actief in vele bestuursfuncties. We kennen hem o.a. als voorzitter van het college van Kerkrentmeesters van de Protestantse gemeente Muiderberg en bestuurslid energie coöperatie WATTnu.

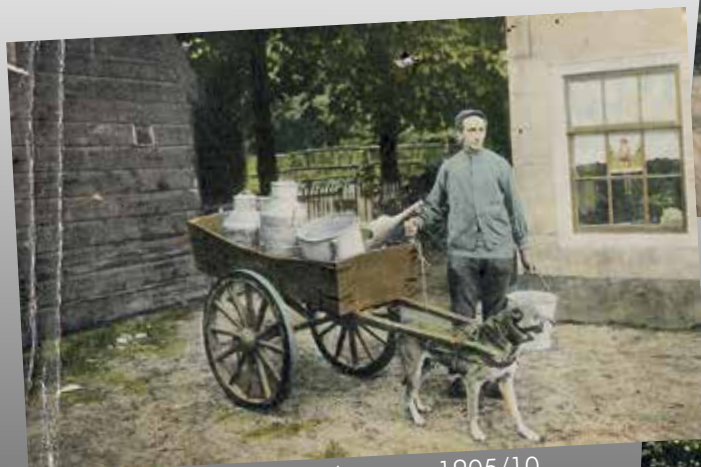
Leden 'Club van 100' (juli 2023)

mw. De Raadt, Muiderberg
dhr. De Wit, Muiderberg
Anonymus I
dhr. Van den Elzen, Muiderberg
mw. De Haan van Meekeren, Muiderberg
dhr. Den Hengst, Muiderberg
dhr. en mw. Homan, Muiderberg
dhr. Janssens, Muiderberg
dhr. Petersen, Muiderberg
dhr. Rebel, Muiderberg
dhr. Rijnders, Enkhuizen
dhr. Van der Veen, Muiderberg
Anonymus II
dhr. Zijlstra, Muiderberg
dhr. Landheer, Muiderberg

UIT HET ARCHIEF

Het pastorale landleven in Muiderberg

Willem Niesing met hondenkar - ca. 1905/10

Gijsbertje Niewohner met hondenkar bij ingang dorp
ca. 1905/10

Vlnr Johannes Marinus, en Gijsbertje en Stijntje
Niewohner in de wei - ca. 1905/10

ca 1930 voor de hooiberg bij het Rechthuis (geheel links
Frans ter Beek, naast hem zijn vader Cornelis Lucas ter Beek)

'Het schaap op 't Jodenkerkhof te
Muiderberg, oud 9 jaar, hetzelfde mag
nooit geschoren worden'- sepia tekening
van Jurriaan Andriessen (1742-1819)

KRUISWOORDPUZZEL

Voor de jeugd tot 14 jaar over Monumentaal & Historisch Muiderberg

door WILLEMIJN LEURS

Horizontaal

7 Te horen in het Echobos?

10 Naam van restaurant in Dorpsstraat?

Verticaal

1 De molen net buiten

Muiderberg? **2** Naam van huis op Eikenlaan 8? **3** Wat is de oude naam van De Meerstroom? **4**

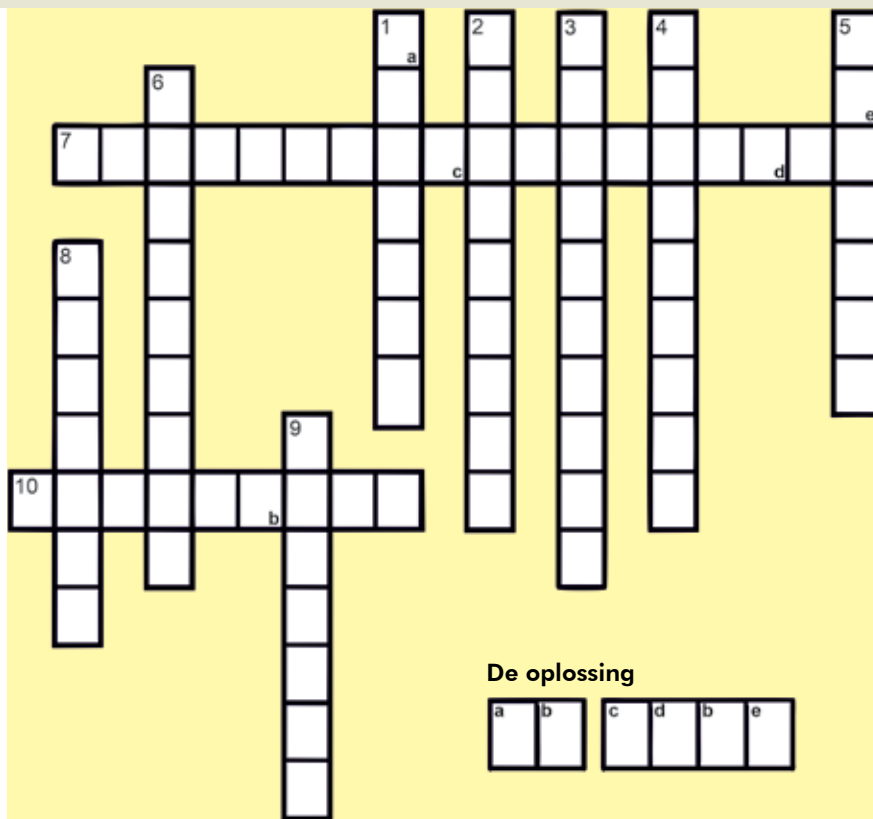
Het grote huis op de Nienhuis Ruyskade? **5** In welke straat is

Floris V officieel vermoord? **6**

Hoe heet de kei die voor de oude Boskapel staat? **8** Manage op de

Googweg? **9** Landgoed waar het Echobos in lag?

Losse woorden achter elkaar schrijven. Alles is te vinden in of om Muiderberg en op encyclopediemuiderberg.nl. Stuur je oplossing - het woord - aan het mailadres bestuur@st-mhm.nl. Vermeld je leeftijd, naam en adres. De goede inzenders krijgen als prijs een optreden van de Echo Oproepers met 'selfie-sessie' plus een doosje Muiderbergse snoepjes.

COLOFON

Monumentaal & Historisch Muiderberg is een uitgave van stichting Monumentaal en Historisch Muiderberg (st-mhm), opgericht 6 november 2020 en wordt twee keer per jaar huis-aan-huis verspreid in Muiderberg en per post aan donateurs en andere relaties buiten het dorp toegezonden. Het blad is ook af te halen bij de adverteerders. Het is buiten Muiderberg ook in de verkoop à € 6 bij boekhandel Los in Bussum.

De uitgave wordt mede mogelijk gemaakt door Muiderbergse ondernemers die ook een advertentie krijgen in ons blad.

Redactie:
Jos Gunneweg (hoofdredacteur)
Jan de Beus en John Zevenbergen (leden).

Aan dit nummer werkten verder mee Huib ter Haar, Cees Petersen, Anton Steller, Frits Vlaanderen en Luuk Donders.

De door auteurs ondertekende artikelen zijn op persoonlijke titel. Stukken ondertekend door de redactie en het bestuur geven de mening van de redactie resp. het bestuur weer.

Ontwerp, opmaak en fotobewerking:
Gerard Boer (design.gewima.nl).

Druk:
Magazine Masters, oplage 1500.

Bestuur Stichting MHM:
Jos Gunneweg (voorzitter), Jan de Beus (vice-voorzitter), Frits Vlaanderen (secretaris), Frank Steensma (penningmeester), Thijn Westermann en Michiel Koekkoek (leden).

Raad van Advies:
Gré Dam (erevoorzitter), Jan ter Beek, Margot Eras, Hugo de Graaff, Jeanne Oosterbaan, Claudia de Raadt, Peter Wegman en Nel de Wit.

Bij het samenstellen van dit nummer heeft de redactie rekening gehouden

met de auteurswet en de AGV. Het doel van deze publicatie is niet commercieel doch dient uitsluitend een cultureel belang. Mocht enig persoon van mening zijn dat desniettemin zijn/haar rechten zijn geschonden verzoeken wij deze contact met ons op te nemen via één van onderstaande adressen.

Raadplegen archief en bibliotheek:
Jan de Beus (debeus@hetnet.nl)

Reacties:
Postbus 44, 1399 ZG Muiderberg (bestuur@st-mhm.nl)

Website: www.st-mhm.nl

Bankrekening:
NL57 RABO 0361705433
t.n.v. Stichting Monumentaal en Historisch Muiderberg
KvK nr: 80828957

HM Monumentaal
HM Historisch
HM Muiderberg

Help mee
de Muiderbergse
geschiedenis
levend te houden

Draag je steentje bij
Word donateur
of
Lid van de 'Club van 100'

www.st-mhm.nl